

ДОБРУДЖА

ОРГАНЪ НА СЪЮЗА НА ПРОСВѢТНО-БЛАГОТВОРИТЕЛНИТЪ ДРУЖЕСТВА «ДОБРУДЖА» ВЪ БЪЛГАРИЯ

Телефонъ № 972

Редакторъ: П. Господиновъ

Адресъ:
в-къ „Добруджа“
ул. „Сердика“ № 3.
Годишенъ абонаментъ:
За членове 60 лв.
За нечленове 100 лв.
За чужбина 200 лв.
За Америка 2 долара
Брой 5 лева

Упование въ Караджата

Когато живяв Караджата, въ неговата родина положението бѣше таково:

Султанътъ и неговитѣ везири малко се интересуваха отъ това, което ставаше въ Добруджа.

Тази земя фактически се управляваше отъ неотговорнитѣ пашии и бегове, по тѣхно произволно усмотрение.

Чиновницитѣ бѣха свободни и неотговорни въ дѣлата си, притежаваха огромни имения, заграбени отъ българитѣ, които бѣха длъжни да ги обработватъ ангари.

Черкези и башибозуии палѣха, убиваха, грабѣха, плячкосваха, присвояваха всичко, което българинѣтъ придобиваха съ тежка мжка.

Колонисти отъ Анадола, подъ закрилата на властта, изгонаха българитѣ отъ домоветѣ имъ, заграбѣха имотитѣ имъ, безчестяха момичетата имъ, отвлечаха женитѣ имъ.

Тѣзи условия, които важаха еднакво за Добруджа и за цѣла покорена България, родиха борцитѣ, които възвестиха и приложиха въоръжената борба за премахването на това тежко положение и довеждането на освобождението.

Може би преди това очитѣ на заробеня българинъ да сж били много дълго време обрнати къмъ свѣтовната свѣстъ за помощъ и пощада, както сж обрнати днесъ очитѣ на останалитѣ подѣ робство българи, но сигурно и тогава тази свѣтовна свѣстъ ще да е била тѣй тромава, както и днесъ, та затова поробенитѣ решиха да си помогнатъ сами, докато съвсемъ не сж изчезнали отъ лицето на грѣшната земя.

Караджата е билъ оня, който пръвъ въ Добруджа е грабналъ винтовката, за да възстане срещу убийственото спокойствие на свѣтовната свѣстъ. Неговото дѣло, както знаемъ, даде велики резултати.

Следъ 61 години отъ смъртта на Каражата, какви сж условията, при които живяе българинѣтъ въ Добруджа?

Не сж ли сжшитѣ, които сбукловиха появяването на Караджата? Мжно може да се каже, че сж други.

И затова именно добруджанци тѣй охотно си спомнятъ за Караджата и за неговото дѣло. Колкото по-

тягостно става положението въ Добруджа, толкова по-силно бие тѣхното сърце по Караджата, толкова по-обяснимъ и по-близъкъ имъ става той. Колкото повече се засилватъ стѣнанията на българитѣ въ Добруджа и повече се тѣхната кръвъ пролива, толкова добруджанци по-ясно виждатъ образа на Караджата, изправенъ предъ тѣхъ въ пушка на рамо и съ ятагани въ сѣляха. Обратното — стихватъ ли воплитѣ въ Добруджа, появи ли се усмивка по лицето на измжчения българинъ, Караджата тогава, е вижданъ безъ оржие, сжщански проповедникъ, чрезъ слово, на миръ, правда и свобода за всички хора по цѣлата земя.

Въ днешнашния день, когато, съ пламнали отъ ентузиазмъ лица, ще произнасяме светото име на Караджата и ще тѣлкуваме неговия подвигъ, нека пакъ, както винаги, да се превзълчимъ съ практическа мждростъ: — да дадемъ дума, че ще работимъ съ всички сили за постигане нашия идеалъ чрезъ мирна и просвѣтна работа, но че и никогда нѣма да забравимъ колко свѣтътъ е подѣлъ, лицемѣренъ и жестокъ и че понекога той, въпрѣки това, повече ржкоплѣсна на аргументитѣ на Караджата, отколкото на аргументитѣ на унижителното робление.

Свѣтътъ уважава само коравитѣ и смѣлитѣ.

Караджата ни поръча да бждемъ такива.

Но н и е въ България, които се з а х л а с н а х м е въ п е д я т а н и в и, съ които ни оземлиха, или се упоихме върху чиновническия столъ, върху стола на адвоката, на лѣкаря или на търговеца — изпълняваме ли съ достатѣна енергия дълга си къмъ земята, която роди Караджата, или пакъ, като осигурихме хлѣбеца, се опдадохме съ умъртвяюще спокойствие на общата глухота къмъ болезненитѣ викове за помощъ, които идватъ презъ добруджанската граница? Защото има бѣлеси, че добруджанската емиграция не е достатѣчно много загрижена за сждбата на Добруджа и по единъ несъответенъ начинъ манкира на дълга си. Това е осждително и лошо.

Ето защо, въ тоя день на добруджанското величие, ние вземаме

Климентъ и Караджата

Увлѣченъ отъ Раковски, който е билъ известно време надзорателъ на пансиона при духовната семинария въ Одеса, В. Друмевъ, ученикъ на сжщата, заминува презъ пролѣтѣта на 1861 г. за България, гасто постѣпва въ образованата отъ него българска легия. Така той става другаръ по оръжие на Василь Левски, Стефанъ Караджа и др. Легията, сама по себе си малобройна, се е готвѣла да мине насамъ съ четата на дѣда Иля въ България, за да предизвика общо възстание, сѣсѣзъ като сѣрбитѣ обявятъ война на Турция. Но случва се тѣй, че става сбиване между единъ българинъ мексиконецъ и единъ турски войникъ при чешмата Дюргъ Болъ, вѣнъ отъ Българската крепостъ, въ която е квартирувалъ турски гарнизонъ. Сѣрби, главно херцеговци, и българи се възползуватъ отъ тая случка и се почва едно истинско стражение, което заставя турцитѣ да се прибератъ въ крепостта и да очистятъ града, като даватъ 100—120 души ранени и убити. Отъ страна на възстаналитѣ падатъ около 20—30 души.

На другия дѣнь, 5 юни 1862 г., турцитѣ, както ни разказва легионерътъ Тома Пантелесевъ, почватъ да бомбардиратъ града отъ крепостта. Българитѣ, сбѣнянитѣ и херцеговинцитѣ извагатъ баригади, отъ които засиваатъ турската артилерия съ куршуми. Престрѣлка та е продължила, макаръ и по-слабо, и презъ нщѣта. Пѣла два месеца сж пазили представителитѣ на тия три народности столѣната на стрѣбитъ отъ прѣтѣсенитѣ въ крепостта турпи. Презъ августъ се събира Ксвфферевия въ Цариградъ отъ представителитѣ на великитѣ сили, които заставятъ турскитѣ гарнизони да изправятъ сѣрбскитѣ градове.

на себе си смелостта да извикаме: „Не живитѣ, не канцлоритѣ, не мекитѣ столѣе сж първата ви и най-голяма грижа. Вашата първа и най-голяма грижа е грижата за сждбата на Добруджа и въе само на нея трябва да служите отъ днесъ нататкъ, готови, като герои на днешкошния день, да дадете и живота си за нея.“

А. Айдемирски

Презъ времето, въ което българскитѣ четници стояли на позици и чакали Края на дипломатическитѣ преговори, става само недоразумение между Друмевъ и Раковски. Споредъ Юра Трифоновъ, биографътъ на първия, то се състояло въ следното: Раковски съ строга заповѣдъ запрѣтилъ на легионеритѣ да минеатъ задъ известна линия къмъ крепостта отъ желание да не се дразнятъ турцитѣ. Сбаче единъ дѣнь Друмевъ се унесѣлъ тѣй, че минѣлъ линията. За наказание Раковски го държалъ 5 дѣна затворенъ и сѣсѣзъ туй го извадилъ въ двора на легията, за да бжде застрѣлянъ. „Блесѣвъ, съ кръстосани на гърди ржце — разказва ни Трифонсв — той чакалъ неплѣнисне на присѣдата, но другаритѣ му се развѣдували, защото намирали, че е глупаво родолюбивиятъ авторъ на „Нѣщастна фамилия“, образцовъ по животъ, да загине за сѣна неволна грѣшка“. И тѣ се опѣлиха: срещу Раковски. Споредъ Пантелесевъ, последниятъ си позволилъ и волностѣта да уаери Друмевъ. Това страшно възмутило по-интелигентнитѣ легионери и тѣ се опѣлиха срещу Раковски, който ималъ на своя страна по-проститѣ. Начело на възмутенитѣ застаналъ Стефанъ Караджа, чиято благородна душа не е могла да понесе едно подобно съволение. Той се изправя съ сѣна пѣпеница въ ржка предъ Раковски тѣкмо когато да стрѣлятъ върху Друмевъ, и зеявалъ високо, че ще му разбие главата, ако не си отмѣни заповѣдта. Следъ Караджата се намиса Левски, и Раковски, уплашенъ, се вижда принуденъ да стѣпни.

Така добруджанскиятъ герой спасява единъ отъ най-големитѣ дѣтели за възраждането на българщината въ Добруджа, за да запѣлятъ и двамата съ дѣлата си невяната близка история — единътъ като революционеръ, а другиятъ като просвѣтителъ.

Отъ благодарностъ за своето спасение, което до голяма степенъ е спасение и на българщината въ нашата добруджанска покрайнина, Друмевъ е тачѣлъ най-тѣпло памѣтѣта на Караджата, като е държалъ винаги портрета му въ своята си. С. Чилингировъ

Последнитѣ дни на Караджата

(Изъ книгата „По кървавитѣ рири на славния подвигъ, 1868“, отъ Илия С. Бобчевъ. София, издание на Д-ръ Ж. Мариновъ, 1929 г., цена 100 л.).

Голямо данжение имаше единъ день, на 12 юлий 1868 г., изъ гр. Русчукъ, сѣдише на известната турска Дунавска областъ (Туна вилаетъ) и бивша столица на прочутия турски преобразователь Митхадъ паша.

Турски телѣли-глашатаи тичаха навсамъ-нататкъ по улицитѣ и викаха колкото имъ гласъ държи:

— Днесъ ще дойде българскиятъ кралъ Кючукъ Стефанъ, който иска да го види, да отива къмъ Сарая, хл-ж-ж!

Тѣлпи люболитни граждани: турци и българи, мжже и жени, се трупаха къмъ Сарая — така се нарича една Русенска махала, не и дворецътъ на тая български кралъ — и оттамъ къмъ търновския пѣтъ.

Наредени отъ двѣтъ страни на пѣтя, всички се явно нетърпение гледаха по посока къмъ Търново, откъдето се очакваше рѣдкия гостъ — „Българскиятъ кралъ“.

Турцитѣ сж настроени весело и подигравателно. още съ чуване думитѣ на глашатаи и шумно и радостно се разгова-

рятъ помежду си за хващането на тоя опасенъ „комита“, който се бѣше осмѣлил да наруши спокойствието на негово величество султана и тѣхния честитѣ господарски животъ и то не юку-тѣй, ами съ пушка въ ржка, отъ която падна уритъ и началникътъ на русенскитѣ запѣтиа Иля ага, чиято смъртъ разплака всички турци и туркини.

Българитѣ сж, напротивъ, мълчаливи и замислени. Тѣ сжщо мислятъ върху извазаното отъ глашатаи: — Български кралъ? Че защо не? Въ какво сме ние по-долни отъ сѣрби, гърци и власи, които бѣха до вчера робни на турцитѣ, а сега се радватъ на свобода и на свои князе и крале? Не стига ли пѣтъ вѣка дѣто чакаме? . . .

„Български кралъ“. . . Тая дума, тая леко и неблагоприятно казана отъ турска страна, и тоя хръбъръ и безстрашенъ човѣкъ, дошелъ съ една шѣпа хора да разбива крепостта на робството и да умира за свободата на народа си, правѣха малко повече вѣроятна тая мисль днесъ, отколкото вчера.

Не идѣше ли тоя човѣкъ откъмъ Балкана, дето той, наедно съ другаря си Хаджи Димитъръ, водейки отборъ момци юнаци, бидѣше, сѣрѣдъ гърмежи, мжки и смъртъ заспалитѣ отъ пѣтъ вѣка въ тѣжкъ робски сънъ българи? Тамъ още, може би, продължава между тирани и роба неравниятъ бой, който вика всички българи на помощъ, на борба и на самопожертвуване. . .

Но пѣтътъ се запрашва и презъ праха се показва бричка, придружавана отъ конвой запѣтиа, турски стражари, съ надвесени надъ бричката копѣя, сякашъ готови веднага да прободатъ нѣкого.

— Идѣтѣ викатъ почти всички.

Турцитѣ още повече зашумяватъ, българитѣ още повече замѣлчаватъ и затаяватъ дѣлъ.

Бричката все повече и повече приближава и въ нея вече се виждатъ двама хора. Покрай турския юзбашия съ фѣтъ на глава, колѣно до колѣно стои младъ, 26-годишенъ човѣкъ, съ малка черна брада, съ налѣнкъ и перо, съ гербъ-лъвче и надписъ „свобода или смъртъ“ на глава, съ напѣти юнашки дрѣхъ, невиджани досега. Това е Кючукъ Стефанъ Тулчанецъ, както го наричатъ туршитѣ, това е не малкитѣ, а великитѣ Стефанъ Караджа, както го наричатъ българитѣ.

Що ли си мисли тоя сега?

Туй вижда, че неговата оѣсенъ, хубава, страшна, юнашка, маистина, но уви, твърде кратка, е вече изпѣта.

Но, Боже мой, защо така рано да загине преди да види плодъ на това дѣло, започнато съ възторгъ и продължено съ отчаяни усилия на хръбостъ и самопожертвуване? Гдѣ сж сега неговитѣ юнаци, гдѣ е неговиятъ побратимъ Хаджи Димитъръ? Що ли правятъ тѣ? Дали нѣматъ сега още повече нужда отъ неговата ободрителна и съживителна дума, отъ неговата пушка, която никога не стрѣляше напраздно, отъ неговата сабля, която можеше да пробие и най-твърдата стена отъ неприятелъ?

Но ето, предъ „беклемето“, на ирѣя на града, бричката и конвойтъ спиратъ за малко време и цѣлата тѣла се преобрѣща въ единъ погледъ, устременъ къмъ героя на деня.

Господи! Колко е смиренъ и кроткъ ранениятъ лѣвъ, който задаваше толкова страхъ на псета и копом, налѣзли не срѣща му съ безсилния си лѣвъ! Колко безпомощенъ е лишениятъ отъ крилата си соколъ, който хвърчеше съ мощния си духъ къмъ свобода и водѣше натѣмъ своето ято, презъ мжки и страдания, безстрашно и самонадѣно!

Изъ добруджанскиятъ печатъ

Колонизацията продължава

„Трибуна“ (Кюстенджа) разглежда въпроса за колонизацията отъ гледна точка на законността, изтъквайки, че миналите режими не сж държали сметка за никакви законни мотиви.

„Колонизацията на Кадрилатера се основава на чл. 129 отъ закона за Нова Добруджа, споредъ който тя може да става върху държавните земи, следъ предварително решение на Министерския съветъ, съгласно разпоредбите на специалния правилникъ, изработенъ отъ Министерството на земледелието, т. е. предварително трѣбва да бждатъ задоволени нуждите на мѣстното безимотно и маломотно население, което въ Кадрилатера е внушително число.

Нито едно отъ тия изисквания не сж съблюдавани досега. И днешното ужъ демократическо правителство продължава това беззаконие. Отнетата земя като третина трѣбва да се повърне на собствениците имъ“.

Единъ тревоженъ фактъ

„Нашъ гласъ“ (Силистра) подъ горното заглавие, отговаряйки на една статия, публикувана отъ г. Мичира въ в. „Универсул“, съ която иска подновяването дѣлата за поземелната собственост, разглежда мотивите, които сж предизвикали появяването на тая статия и които се свеждатъ до следното:

„Да не се покътва нищо отъ старитѣ порядки; да се продължи процесътъ за унищожението на българското малцинство, квалифицирано ка-

то „иридентно“; да се освети принципътъ „мирие“; да се остави свободно да действа мафията на „черната банда“; да не се зачеква златната мина въ тая „африканска колония“ и т. н.

Ако това иска г. Мичира, много е закѣснѣлъ: изнесе се отъ високи мѣста, печатътъ го доказва, че тази „африканска колония“ е била златна мина за всички „политически хаймани“, които въ десетгодишенъ периодъ властвуваха и не с а м о скърпиха окжсанитѣ си гащи и изтъркани парадесюта, но ги замѣниха и съ копирени, дигнаха палати, натрупаха милиони въ банкитѣ и пр.“

Амнистията не амнистира

„Курьеръ“ (Добричъ) на уводно мѣсто подъ горното заглавие пише:

„Амнистията, многоуачкаваната амнистия се приложи и вратитѣ на затворитѣ за моментъ се разтвориха, на другия денъ да се затворятъ задъ гърба на други нещастници-затворници.

Тая амнистия освободи и тия, които преди известно време отнеха живота на Георги Бъчваровъ отъ с. Гьоре, единъ селянинъ, баща на многочленно семейство и въ разцвѣта на младостта си.

Тая амнистия освободи и много други престѣпници. Но сжщата тая амнистия остави всрѣдъ плесенялитѣ стени на мрачните затвори селянинътъ Стефанъ Петровъ отъ с. Гьоре, виновенъ за когото, въ всѣки случай, два пжти е по-малка отъ тая на гореосвободенитѣ“.

—о—

Новини отъ Добруджа

Добричкиятъ префектъ, Дръ Пъкурару, е уволненъ съ кралски указъ. Дръ Пъкурару стана известенъ съ незаконната си мѣрка за спиране на в. „Курьеръ“, като благодарностъ за голѣмата подкрепа, която му е била дадена отъ българското население въ Добричкия окръгъ.

Телеграфирагъ на в. „Диминяца“ съ дата 14 м. м.: Въ Чаиръ, Добричско, стана сблъскване между колониститѣ македонци и българитѣ заради единъ споръ за земя. Жителтъ Иванъ Казанджиевъ бѣ убитъ, а други четирима бѣха ранени. Отъ последнитѣ Никола Горя се намира въ тежко положение.

Българскитѣ депутати отъ Добруджа сж подкрепили законопроекта на правителството Маниу по административната реформа въ Ромъния.

Добруджанецътъ Лузановъ, който следъ промѣната на режима въ България, се установилъ първо въ Добричъ, а следъ това въ Търгулъ —

Сакуескъ, гдето взелъ експлоатацията на гори, се поминалъ внезапно въ трена. Лузановъ се качилъ съ една жена, която изглеждала да е негова любовница. Нѣколко минути преди трѣгането на трена отъ Търгулъ — Сакуескъ, Лузанавъ се поминалъ, навѣрно, вследствие на приливъ на кръвта въ мозъка. Следъ пристигането на прокурора, у мъртвия се намирили 300,000 лей. Жената, която придружавала Лузановъ, изчезнала безследно. Властитѣ открили анкета.

Съобщаватъ отъ Балчикъ: Добруджа, гдето Балчикъ стои като порта съ чудесенъ изгледъ къмъ морето, се обогати съ нова кооперативна школа, открита по инициативата на Свободния университетъ, ръководенъ отъ професоръ Октавианъ Мошеску. Новата кооперативна школа ще бжде отъ май-голтма полза. Курсоветѣ вече сж започнати съ многобройни слушатели — свещеници, учители и адвокати, градски и селски.

Римъ на победителитѣ; намѣсто разочарование, той възбуди възхищение въ ония сърдца, които милѣха за своето, за родното; намѣсто помирение съ робството, той предизвика възторгъ отъ жертвитѣ за свободата дори у ония, които виждаха, че тия жертви отиватъ за тѣхната гибелъ.

Но какъ пропадна въ примката тоя безстрашенъ лъвъ?

II.

„Напредъ и все напредъ къмъ подвизи и слава!“

На сутринта изморената дружина осъмна почти на сжщото мѣсто и половинъ часъ по-надалече между селата Плужна и Вишовградъ, на мѣстото, називаемо Кара-Къжжъ Кйопросу — „Моста на черната девойка“.

Въ своето предпазливо движение надъ селото Осмо Калугерво, тѣ кривагъ на изтокъ. Най-сетне предъ очитѣ на нашитѣ юнаци се открива хубавата млада кория на Али-онбаци отъ село Плужна, и тѣ решаватъ да си починатъ тукъ, близо до дола Канлъ-дере.

Прочутото отъ онова време Канлъ-дере или „Къраавъ долъ“, другояче наричано Партлевисъ дере, е суха долинка, която се намира до мѣстността Драчево и Гжбене, въ землището на село Ви-

Българката за Добруджа

Българската секция отъ Международната женска лига включва: Софийската секция, Македонския женски съюзъ, съставенъ отъ 45 дружества, Добруджанския дамски благотворителенъ комитетъ, членки отъ Западнитѣ покрайнини и клонове въ Русе, Пловдивъ и Ст.-Загора.

Българската секция работи тихо, безъ шумъ. При все това презъ отчетнитѣ две години сж добити ценни резултати.

Делегатки на македонскитѣ женски д-ва въ конгреса благодариха за посрѣдничеството и заслужничеството на българската секция, благодарение на която тѣхнитѣ оплаквания до централата сж били уяснени и провѣрени.

Настоятелството и лично г-жа Каравелова, съ присжцитѣ и прозорливостъ, тактъ и умение, сж освѣтлявали както централата, така и редица чужденки, посетили нашата страна, като госпожитѣ: Кортней, Бринтонъ, Дръ Халда Кларкъ, Дрѣве, Андерсонъ.

Секцията взима живо участие въ Д-вото за миръ чрезъ О. Н.

На втория денъ конгресътъ бѣ посетенъ отъ г. Леонъ Ламушъ. Г-жа Дръ Елена Стоянова прочега обстоенъ рефератъ: „Новото възпитание на младежта“.

Речи се рефератътъ и да се напечататъ. На третия денъ г-жа Св. Чарлофоновъ прочега рефератъ на тема: „Нашитѣ малцинства“. Твърде изчерпателно референтната изложи положението на малцинствата ни въ Добруджа, Македония, Тракия и Западнитѣ покрайнини.

Речи се рефератътъ да се напечататъ на български и на френски, като се изпрати на централата, всички клонове въ европейскитѣ столици и видни европейски пасифисти.

Отъ признателностъ къмъ заслугитѣ на г-жа Ек. Каравелова, конгресътъ реши да се образува фондъ на нейно име, съ срѣдства на който ще се пропагандиратъ идентѣ на лигата.

Накрая се приеха резолюции, въ които, като се одобрява дейността на ръководното тѣло и на комисията по възпитанието, обстоенъ се излагатъ издевателствата на нашитѣ съседни въ Добруджа, Западнитѣ покрайнини, Македония и Тракия.

а) Апелира се най-настоятелно предъ Лигата за международна, безпристрастна анкета на всички тия издевателства надъ преследвания, гоненъ и измичванъ български народъ, които заплашватъ мира.

б) Моли лигата да се застѣпи предъ всички авторитетни лица и институти въ чужбина за осигуряване правата на малцинствата въ духа на резолюцията, вета въ последната конференция въ Женеве.

в) Настоява предъ О. Н. да се застѣпи най-енергично за прилагане договора, който гарантира културнитѣ права на малцинствата, който договоръ е подъ негова закрила. Исква О. Н. да се застѣпи за осигуряване училищно-просвѣтни, църковни, икономически и други свободи на българското население въ Добруджа, Македония, Тракия и Западнитѣ покрайнини, които то е имало дори въ турско време и му сж отнеги сега чрезъ нещжествуващи никажде другаде закони и наредби.

Български гласъ въ ромънския парламентъ

Вестникъ „Диминяца“ отъ 23 юлий т. г. помѣства едно съобщение относно речта, произнесена въ ромънската камера отъ българския депутатъ г. Ст. Пенковъ, въ заседанието и отъ 18 т. м.

Между другото, г. Пенковъ е засегналъ нѣколко въпроса отъ голѣмо значение за общественото мнение, което не е достатъчно добре ориентирано по въпроситѣ въ Южна Добруджа. Г-нъ Пенковъ е отхвърлил обвинението, че българското население е „иридентско“. Той е посочилъ, че положението, при което се намиратъ турци и българи въ Южна Добруджа, е непоносимо, че тѣ сж често пжти поставяни извънъ защитата на законитѣ и сж третирани като въ нѣкоя колония — политика, започната отъ либералната партия и впоследствие толерирана отъ всичкитѣ други правителства.

Никои, споредъ оратора, не е отдалъ нужното внимание на положението въ Ю. Добруджа и миноритарното население очаква, щото сегашното правителство, на което то е дало своята поддръжка, да въведе административна, политическа и културна законность и да установи социалната справедливостъ, обещана тържествено при разни случаи.

Ораторътъ е завършилъ речта си съ настояване особено за изменение закона за Нова Добруджа относно селската собственост.

Илинденци и ние

ИК на съюза изпрати до бюрото на Илинденския конгресъ въ София следната телеграма:

„По случай конгреса Ви приемете борческитѣ поздравии, на цѣлокупната добруджанска емиграция. Желаетамъ Ви ползотворна дейностъ и единодушие. Въ сплотената и единна борба на поробенитѣ е залогътъ за успѣха на дѣлото имъ. Всички тирани сж се обединили, за да малтретиратъ и убиватъ беззащитнитѣ и слабитѣ. Срещу тѣхнати инквизиторска политика тѣ иматъ едно несъкруσιμο оржие: справедливостта, вѣрбата и борбата. Да живѣе подвигътъ, който носи освобождението на поробенитѣ български покрайнини!“

Представителъ на ИК поздравии и конгреса на бесарабскитѣ българи. Резюме отъ речта му предаваме на друго мѣсто.

г) Протестира най-високо противъ посѣгателството върху честта на българката, вършено въ Западнитѣ покрайнини, Добруджа, Македония и Тракия, често дори подъ явната закрила на властта.

Резолюциитѣ ще се изпратятъ въ централата, клонове и, на О. Н., на пълномощнитѣ министри, на европейски и наши видни общественици.

О. Га

Прешаренъ отъ безброй рани, които сж го изтощили до неподвижностъ, до смъртъ, храбриятъ Стефанъ Караджа седи млъчливо, понасяйки гордо всички страдания.

Тѣлпата турци и туркини, насърдчана отъ тоя безопасенъ за тѣхъ видъ на „царски душманинъ“, отправятъ къмъ него общи хули, заплювки — тѣй, както правѣха едно време подли евреи съ безпомощния Исуса.

А той, отправяйки морни погледи къмъ българитѣ, не бѣше въ състояние да изкаже нито своята любовъ и милостъ къмъ тоя народъ, нито своята жалостъ, че се намѣрва така далечъ отъ него, нито своята тѣга, че не е могълъ да му заслужи както е ималъ и желание, и сила за това, нито своето презрение къмъ тая шумеща глганъ.

Неговото име, неговата слава, неговиятъ видъ, обаче, достатъчно говорѣха на всички.

И ония българи, които бѣха тамъ, го разбираха много добре.

Защото Сабри паша, който искаше да задоволи своитѣ едновѣрци, турцитѣ, заради Яхия ага, убитъ отъ „българския кралъ“ и неговитѣ хора, излѣзе съ погрѣшна сметна. Намѣсто подигравка, той устрои триумфъ, какъвто правѣха въ

Вишовградъ, надалече (половинъ часъ и на северо-западъ отъ турското село Плужна, разрушено по време на освободителната война въ 1878 година. То е забодиколоено, освенъ отъ Вишовградъ, и отъ селата: Бѣла Черква, Добромирка, Бира и Сухиндолъ. Дълбока околото три метра, широка около три и половина, дължината, която има вода само подиръ държдове, върви по посока отъ северъ къмъ югъ, спуска се отъ една височина, която е покрита съ ниви, и отива къмъ една глгста гора, която пада още по-низко. Така тя раздѣля на две части една котловина, голѣма около четири декара, която се обхваща на изтокъ отъ наречената отъ юнацитѣ кичеста рѣтина, по-висока и обрасла съ гора и подъ която сега се издига скромненъ паметникъ, а на западъ съ друга гола рѣтина, по-низка отъ насрещната.

Така избраното за почивка мѣсто едва ли бѣше годно за бой, особено съ голѣми неприятелски сили, и най-вече на първо време, докато нашитѣ юнаци се намѣрваха низко, между височинитѣ. То привлича морнитѣ юнаци съ приветливия си изгледъ, но въ наименованието си то съдържа едно страшно предзнаменование, на което е сждено именно тоя сждбоносенъ денъ да се осжществи.

Зората на 9 юний почна да се сивва,

червена кървава и злокобна, когато нашитѣ юнаци решаватъ да се запратъ временно тукъ, за да починатъ като поставятъ стража да варди и се разполагатъ между глгстата шума. Всички веднага зашиватъ дълбокъ сънъ.

Не минава обаче дълго време, когато, като изподъ земята, почва да се чува лай отъ Хрътки и копои.

— Какъ? Нима турцитѣ искатъ да гоиятъ като займ нашитѣ юнаци? Не стига обидното качество на „разбойници“, което имъ приспаватъ, не стига обидитѣ, които имъ отправятъ въ време на брѣветѣ, турцитѣ ги осжърбаватъ, като ги приравняватъ съ дивеча и ги гонятъ като него.

Тия своеобразни ловци забравятъ, че на лова на лѣвове се ходи не съ хрътки и пелета, а съ слонове...

Да, но лѣвоветѣ сж, за жалостъ, изкудени и изтощени и отъ умора и отъ лишения, и отъ безсъница и отъ страдания. Тѣ спятъ дълбокъ сънъ и ако да не бѣше Христо Македонски да съгледа единъ черкезинъ, че иде съ копоа си да дири конити, та да стреля срещу него и да го убие, и така да предизвика тревога въ дружината, кой знае каква изненада щѣше да имъ приготви врагътъ...

Юнацитѣ скачатъ полусънливи и не съзнателно грабватъ въ ржка пушкитѣ си.

Добруджа пакъ кървата арена

Изгаснаха и последните надежди за сносен човшки живот на българитъ въ Добруджа. Онѣмѣха нѣкогашнитъ оратори, които чрезъ слово и перо обещаваха толкова много. И не само онѣмѣха, но и ослѣпѣха. Тѣ не виждатъ нищо отъ онова, което става предъ собственитъ имъ очи. Тѣ не чуватъ стенанията на роба.

Дадена е думата на цинцаритъ, на това дивашко племе, лишено отъ атрибутитъ на човѣчността, освобождено отъ каквато и да е култура и нѣмашо представа за ценността на човшкия животъ, па билъ той и на последния парий. Днесъ въ Добруджа цинцаритъ говорятъ, тѣ управляватъ и хазяйствуватъ, тѣхната дума се чува наволта. Вилнѣе една страшна напасть на грабежи и безчинства, обогрени въ кръвта на беззаветно трудолюбивия добруджански българинъ. Камата и куршумтъ сж пѣрвата и последна дума на новитъ господари.

Последнитъ кървави вести, които пристигатъ отъ тамъ, красноречиво говорятъ, че и правителството на великия благодетель Вайда Воеводъ следвасжщата изтрѣбителна и денационализаторска политика спрямо българския елементъ. Нищо не промѣни положението на българина тамъ. Той всѣки моментъ е изправенъ предъ дулото на кучовлашкия револверъ или подъ острието на ножа му. На българина се посочватъ два пътя: смъртъта или пътя къмъ България. Малко е да се каже — отъ турско положение. Но какъ да се прежали бащино огнище и всичко онова, за което дѣди и прадѣди сж лѣли кървавъ потъ за създаванетоъ му? Какъ да се изостави даромъ въ ржцетъ на озвѣрени цинцаринъ или на вонливия, скапанъ и мързеливъ молдовски влахъ, който отъ люлката до гроба е живѣлъ подъ бича на жандара на чокойската олигархия, който не познава свободенъ трудъ и не знае що е свое?

Но нали това се желае отъ самата държавна власть, нали това е желанието и на Вайда Воеводъ — и едното и другото ще стане. Единъ ще бждатъ прогонени, други избити като псета по пжтища и мегдани,

трети въ собственитъ имъ жилища и най-сетне Добруджа отъ златна житница, ще се превърне въ гробница, а следъ това пакъ на чокойска мушия, по подобие на чокойска Мунтения и Молдова.

И това фатално става, защото убийцитъ сж намѣрили вече срѣдствата и начина. Нашата преса ежедневно хроникира все нови и нови потресни събития изъ безподобно тежкия животъ на добруджанския българинъ. И за най-незначителния поводъ животътъ на българина висн на косякъ.

Недавна Драганъ Петковъ и нѣколко още жители на с. Каралий — Добричко, собственици на имоти за повече отъ 5—600 хиляди лева дължели на бирника по 3—400 лева недобори. Когато сж били изъ полето, отнаа бирникътъ и запечатва кжщитъ имъ, следъ което заминава „по служба“ въ другото село, и трѣвало е цѣла седмица да го чакатъ да дойде и се наплатятъ, за да ги отпечата. Презъ това време кжде сж ношували и кой се е грижилъ за домакинството имъ — единъ Богъ знае! Единъ отъ тѣхъ си е позволилъ да сжкса печата и прибере децата си отъ улицата, обаче тази дързостъ е коштувала живота му. Обвиненъ въ иредентизъмъ, че не почита печата съ ромънския държавенъ гербъ, той е билъ откаранъ и до днесъ не се знае нищо за сждбата му.

Това сж най-обикновени случаи и не дотамъ забележителни, защото отъ пет-шестъ души изчезналъ е само единъ, а се случватъ съ рѣдки изключения, всѣки денъ. Пъкъ колко сж случитъ да се избиватъ съ десетки българии!

И при това положение, когато българитъ въ Добруджа сж лишени и отъ най-елементарна защита или протекция — единъ е само пжтътъ, който съ желѣзна необходимостъ имъ се налага за спасение. Нека го потърсятъ. Историята за това ни дава доволно много примѣри. На прага на бждещето на поробена Добруджа не е написано: „Откажете се отъ всѣкаква надежда“.

Иванъ Златевъ

За нежнийтъ гробове

Много български граждани сложиха своитъ кости по македонскитъ, тракийски и добруджански полета презъ двѣтъ войни. На мнозина сж известни гробоветъ, но на болшинството не сж запазени. За да бждатъ издирени, запазени и подредени гробоветъ на тия скжпи българии, Всебългарскиятъ съюзъ „Отецъ Паисий“ се е нагърбилъ съ тази тежка, но благородна задача.

Предстой да се избере специална комисия, съ представители отъ бѣжанскитъ организации, която ще влѣзе

въ съгласие съ съседнитъ на България правителства и ще обиколи всички бойни полета, за да извърши възложената ѝ благородна задача да издиритъ скжпи гробове.

Пренасането останкитъ на покойницитъ въ вжтрешността на царството наречено е да става бесплатно по б. д. ж.

Ония, които знаятъ где се намиратъ тѣхнитъ близки, могатъ да ги пренесатъ въ своя населенъ пунктъ, като изпълнятъ формалноститъ, които специално изработениятъ за целта правилника предвижда.

Караджата вече тича на четири страни, за да подготви предстоящата битка.

Скоро турци, редовна войска и башибозуци, въ голѣмъ брой застигатъ и налитатъ на юнацитъ отъ всички страни съ виковете и псувни, зацани, гърмежи. Нащитъ достойно имъ отговарятъ съ умела стрелба. Почва се адска борба...

Боятъ тоя денъ е и голѣмъ, и тържественъ, и страшенъ, и сждбоносенъ. На него присжствуватъ като зрители: турновскиятъ паша, чиновници турци и българии отъ меклища. Тѣ стоятъ нависоко и при всѣко назадение отъ страна на турцитъ се провикватъ:

— Предай се, Хаджи Димитре, предай! Царятъ нѣма да ти направи нищо. Не бой се! Тукъ е и пашата...

Отговорътъ на тая покана получаватъ войницитъ и башибозуцитъ, които при всѣко нападение капятъ единъ подиръ други отъ българскитъ куршуми.

Турцитъ отъ своя страна не оставатъ длъжни: тѣ повалятъ единъ по единъ наши юнаци и, за да получатъ все новъ и новъ бакшишъ, режатъ имъ главитъ и ги поднасятъ на пашата.

За да не бждатъ заобиколени и разбити окончателно, войводитъ пакъ си раздѣлятъ дружината на двѣ половини. Отдѣкението на Караджата се хвърля между турскитъ редове и почва бой гърди срещу гърди. Бинбашията, който командува отъ коня си, пада пронизанъ отъ куршумъ. Страшенъ, сждбоносенъ часъ! Това озвѣржава турцитъ, и тѣ още по силно напљватъ къмъ оредѣлитъ редове на нащитъ юнаци. Несполучили въ своя натискъ отъкъмъ фронта, турцитъ се решаватъ да нападнатъ отъ югъ презъ гжсталака и отъ изтокъ откъмъ Моста на черната мома. Но укъ Ванката закритъ съ единъ отъ другитъ въ една калиба, прави чудеса и ги прогонва, докато най-после и той получава тежка рана.

До пладне турцитъ нищо не могатъ и спиратъ гърмежитъ си, за да продължатъ съ още по-голѣмо ожесточение по-после.

Непаденията на турцитъ сж скѣли и решителни, очевидно е, че тѣмъ вече сж станали досадни тия упорити бабашитъ гжтури, и че сж решени днесъ да си разчистятъ окончателно смѣтката съ тѣхъ. Но днештъ превалова, а българскитъ юнаци, обсиравани съ куршуми редѣятъ на мѣстата си, но не отстъпватъ предъ никаква напоръ...

Ето какъ описва края на тая ужасна битка Христо Македонски (стр. 83 и 84).

„Бѣше привечеръ, едвали имаше още единъ часъ до мръкване. Следъ като изпразнихме нѣколко пжти пушкитъ си изъ позицитъ и понеже турцитъ настлѣваха решително къмъ насъ, ние изкожихме отъ

Добруджанскитъ двувластици

На югославянската граница сръбскитъ джандарии убиха стотина невинни българи-двувластици. Тѣзи варварски прийоми на официалната сръбска политика справедливо предизвикаха негодуванието на цѣлия културенъ свѣтъ.

И българско обществено мнение бѣ единодушно въ оценката на тѣзи варварски и денационализаторски политики. Социалистическа делегация ходи на самата граница и по поводъ на това изпрати обширно изложение до екзекутивата на II интернационалъ въ защита на нещастното българско население.

Машина, обаче, си спомниха за двувластицитъ добруджанци, положението на които сжщо не е уредено. Прави честь въ това отношение на в. „Русенски новини“, който пръвъ заговори за безправие, на което сж жертва нащитъ сънародници. Цитираме съ удоволствие следнитъ редове отъ една негова статия:

„И на северната ни граница положението не е спокойно. Издевателствата надъ добруджанци не сж престанали. Цин-

царитъ вилнѣятъ и днесъ при управлението на г. Манну, както бѣ и вчера, подъ режима на Братияну.

Всичко българско въ Добруджа, пише по-нататъкъ в-кътъ, трѣба на всѣка цена и съ всички средства да се премахне. Това е лозунгътъ на цинцаритъ, подпомагани отъ официалната власть.

Участята на двувластицитъ българии по сръбската граница и тая на българитъ въ Добруджа е една и сжща.

Българскитъ народъ и ржководнитъ му фактори днесъ следватъ неизмѣнна миролюбива политика по отношение на своитъ съседи. Дали, обаче, нашата коректностъ се оценява?

Въ знакъ на голѣма глѣга за поробенитъ братя; въ знакъ на протестъ срещу издевателствата надъ тѣхъ, урежданитъ по едни или други съображения или смѣтни взаимни гостувания не само че не бива да се поощряватъ, но трѣба да се възпрепятствуватъ, да се изоставятъ, защото явно е, че тѣ се отразяватъ пакостно върху българитъ и тукъ и тамъ“.

Портрети отъ натура

Единъ „педагогъ“.

Главниятъ учитель въ с. Бабукъ, Григореску, миналата година събралъ отъ ученицитъ си 35,000 лей за нѣкакви „четива“.

И до днесъ, обаче, никакви „четива“ децата не сж видѣли. А сждбата на почтената сума, е известна.

Ето единъ „педагогъ“ въ Добрудже, който достойно може да получи поздравленията на... „Акциуна ромънѣска“.

Единъ „Божии служитель“.

Теодореску е името на единъ раг ехеленсе Божии служитель въ с. Гарванъ, Силитренско. Пишманъ да стане човѣкъ да умре — ни по-рѣно, ни по-късно, е още щомъ наближи часътъ му да се пресели въ небеснитъ селения, трѣба да си приготви паритъ за опѣлото. Разбира се, не много — само 500 лей. Хайде — за богатитъ, иди дойди, може и повече да му дадатъ хората, но що да сторятъ сиромаситъ?

Сиромасъ ли е — за никжде не е: даже и за гробищата.

Единъ „миротворецъ“.

Името му е Чоти. Освенъ въздухъ и вода, за неговото живуване е необходимо още и българска кръвь. Такава си дѣставя чрезъ своитъ вѣрни сателити: Мишу, Лишу, Сишу и рѣзни Вретовци.

Нѣкой инсцениранъ побой надъ беззащитни българии — и дажбата му българска кръвь за денъ-два е осигурена. Свърши ли се — пакъ. Последнитъ жертви на тоя садистъ сж: Янко Василевъ, 80 годишенъ, братя Никола и Йорданъ Мошкирови, Иванъ Гергиновъ, Петко Гайдаровъ и други, всички отъ с. Гарванъ. Бити сж до смъртъ.

Цельта на Чоти, освенъ да си набави нуждъ... да... умиротворява.

Бесарабскитъ българии

Въ София бесарабскитъ българии откриха на 14 т. м. своя годишенъ съборъ, който е приелъ една резолюция — апелъ до общественитъ фактори въ България и странство.

Въ резолюцията се казва, че следъ завземането на Бесарабия отъ Ромъния, положението на живущитъ тамъ българии се влошавало твърде много отъ денъ на денъ. Всички български училища били затворени, черквитъ и имотитъ имъ отнети, а директорътъ на гимназията г. Мисирковъ — изгоненъ.

Въ Бесарабия живѣятъ около 100,000 българии, които днесъ сж безправни робии.

Съборътъ на бесарабскитъ българии бѣ поздравенъ отъ г. П. Господиновъ, секретаръ на ИК, който въ заключение имъ декларира: желанието на добруджанската емиграция да съгласува своята дейностъ съ организацията на емигрантитъ отъ Бесарабия за борба срещу общия врагъ на българщината въ Ромъния.

Рогата имъ

В. „Универсулъ“ си показа най-после рогата.

Като взема поводъ отъ разискванията, станали въ ромънския парламентъ въ връзка съ положението на малцинствата въ Южна Добруджа и коментирайки речъта на българския депутатъ Пенковъ, той пише една изпълнена съ злоба статия, въ която заявява, че малцинствата не бива да се надѣватъ на промѣна на положението и че тѣ трѣвало, да се помирятъ съ грубия режимъ и да си налѣгатъ парцалитъ“.

Балчо Нейковъ твърди, че последнатъ рана, която е спрѣла Караджата въ него вия буренъ полетъ, е била въ колѣното, поради което той е падналъ и не е могълъ да се повдигне да върви.

Ангелъ Обретенковъ и другитъ му, отъ друга страна разказватъ:

„Караджата, като вървѣше напредъ и съчеше направо и налѣво, остана звобиכולенъ между турцитъ. Най-голѣмата сила бѣше устремена къмъ него, защото по дрехитъ му турцитъ можаха да познаятъ, че той ни е главатаръ. И туриха върху му ржка неприятелитъ. Той в-каше: „На месо! На месо!“ Но всичко напусто. Едно, че ние не можахме да му помогнемъ, а друго, че той бѣше нараненъ както рещето!“

„Окѣло десетина души манѣри загредиха нашия войвода, когато грбнѣха като орли кой за ржка, кой за дрѣка, кой кжде свари и го пренесоха въ своя лагеръ. Ние изпразнихме по единъ пжтъ пушкитъ си върху солдатитъ, които го носеха: Но тия малко внимание обърнаха на това. Слушахме ние до едно мѣсто гласа на нашия любимъ войвода, който псуваше всичко що е турско и настрѣчаваше насъ“. Храбриятъ Стефанъ Караджа нѣма време и сила да се опита като Роланда, прочутия племенникъ на Карла Велики, преди да почине въ Ронсевалъ,

Цинцарският издевателства

Не престават

Злодеянието въ с. Чаиръ. — Нова кървава трагедия въ с. Гарванъ. — Цинцаритъ бягъ и ромънскитъ офицери. — Властта „безсилна“ да обуздае неотговорнитъ фактори.

Цинцарскитъ вандалцини въ Добруджа намиратъ малчиливото съчувствие и на днешната „демократическа“ власт въ Ромъния. Тяхниятъ кървавъ походъ противъ българцината въ Добруджа презъ последно време взема нови жертви. Правителството на Маниу, вмѣсто да изпълни тържествено поетитъ предъ цѣль свѣтъ обещания, безусловно наблюдава трагедията въ нашата поробена Родина. Всички се питатъ: Кога ще продължава тази вакханалия? Хуманна и свободолюбива Европа няма ли най-после да откочи и на Ромъния да изпълни своя дългъ къмъ българското малцинство въ Добруджа? Подобрене положението въ нашата Родина може да стане — то ще бъде наложено! — само, когато добруджанската емиграция усили своята борба за права и свобода. Нишиятъ зовъ и днесъ е: подкрепете ИК на съюза, който упорито води борбата за обуздаване на цинцаритъ-еничери, за разширяване и гарантиране правата и свободата на българитъ въ Ромъния, за немедленно заставяне правителството на Маниу да защита правата на малцинствата, които договоритъ за мира го заставятъ да даде.

Сами ромънскитъ вестници изнасятъ случаи за нови изстѣпления на цинцаритъ надъ беззащитното българско население въ Добруджа.

Въ село Бръчча, Силистренско, цинцари нападнаха българитъ, отъ които искали немалка да отнематъ реколтата отъ принадлежащата имъ се 1/3 частъ отъ нивитъ на българитъ.

По тоя случай станало сбиване, при което има пострадали много българи, които сж откарани на лѣчение въ силистренската болница.

Въ края на краищата пакъ българитъ били виновни: властта, вмѣсто да обуздае развилнѣлитъ се цинцарски орди, арестувала невиннитъ българи, нѣкои отъ които още изнемогватъ — изоставени на слѣпня случай — изъ затворитъ.

Цинцарскитъ золуми нѣматъ край. И провокациитъ имъ по всичко изглежда нѣма да престанатъ. Всѣки изминатъ деаь ни носи нови факти.

С. Гарванъ, Силистренско, което неот-

давна бѣ обърнато на кървава арена отъ разбойническитъ цинцарски банди, за срамъ на днешната цивилизация, отново е преживѣло преди две седмици ужаситъ на една нова кървава трагедия, която е коствувала живота на две малолѣтни деца и здравето на 17 българи и българки, които сж тежко ранени.

Заради това, че едно цинцарско семейство, настанило се безцеремонно въ къщата на една вдовица-българка, е трѣбвало да опразни тая къща, поделена се вече между двамата сина на вдовицата, една въоръжена тѣлапа отъ 20—30 души пилни цинцари нападатъ къщата и почватъ по най-жестокъ начинъ да биятъ вдовицата, синоветъ ѝ, снахитъ ѝ, децата имъ.

На отчаянитъ вѣстци на женитъ и децата, се притича на помощъ цѣлото село. И с: започва истинско сражение.

Въоръженитъ цинцари крвоулоци започнали да биятъ кого да сварятъ: мъже, жени, старци, деца. На полесражението били повалени 19 пребити българци-мъже и деца. Две отъ децата умрѣли въ силистренската болница, а останалитъ 17 души сж разбити глави, ржце и крака още се намирили на лѣчение.

Злодеитъ цинцари и до днесъ не сж арестувани. Властта е безучастна къмъ страданията на нашитъ сънародници. Цинцаритъ сж пълни господари на положението въ областта.

При това, нека отбележимъ следния фактъ: цинцарскитъ водители — известнитъ главорѣзи — вмѣсто да обуздаватъ разбѣснѣлитъ си сънародници, ето какъ ги насѣкватъ. Долнитъ редове заематъ отъ в. „Ромънул“, цинцарски вѣтъ, излизащъ въ гр. Силистра:

„Българитъ забравятъ, че сж чужденци въ ромънската държава; забравиха, че земята, която сега стопанисватъ, е ромънска; забравиха, че Ромъния е отечество на ромънитъ; забравиха, че пролѣтата ромънска крѣвъ за тоя четиригълникъ се съживява и тогава, кагато се съживи, ще има „вай“ и „ох“.

Мислятъ ли тия българи, че ромънитъ не ще реагиратъ и не ще изпратятъ всички тия монголи въ тяхното отечество?

Ако всичко това монголитъ забравятъ, ние ромънитъ сме длъжни да имъ го припомнимъ.

Да знаятъ българитъ, че политиката на горския Пенковъ умрѣ. Ромънитъ почнаха да водятъ чиста ромънска политика.

Ромънецътъ не ще извади мечъ, освенъ противъ непреклонния българинъ и то за да го изпрати тамъ, откъдето е дошелъ.

Сжщиятъ тоя пасквилъ, на друго мѣсто, въ една статия, озаглавена „Ерменецътъ провокира“ се нахвърля съ най-обидни думи върху префекта на Силистра, г. Милидонъ, ерменецъ по произходъ, задето си позволилъ да крестува убийцитъ цинцари въ с. Гарванъ.

За да подчертаемъ последицитъ отъ тази провокаторска политика, даваме мѣсто на следнитъ нови вандалцини, дѣло пакъ на развилнѣли и несмуцавани отъ никого цинцари-башбузуци.

На 13 т. м. пакъ въ с. Бръчча, Силистренско, се разыгралъ кървавъ инцидентъ, герои на който били нѣколко цинцари отъ известната банда на Чоти и С.о. Жертва на тази вандалщина е станалъ сънародникътъ ни Г. Ивановъ и единъ ромънски офицеръ. Ето нѣкои подробности по този случка:

Отъ Гоце Ивановъ комисията по изземането е взела около 30 декара земя, които трѣвало да предаде на цинцаритъ. Понеже тази земя е била засѣта отъ Ивановъ, преди да му бѣде известно решението на комисията, на законно основание той е отказалъ да я предаде и настоялъ да се чака жетва, за да може да прибере реколтата. Това е вѣбсило цинцаритъ, които се нахвърлили върху беззащитния българинъ, който е билъ битъ до смъртъ.

Случайно, на тая варварска сцена е присѣствувалъ единъ ромънски офицеръ, който се застъпилъ за Г. Ивановъ, но цинцаритъ повалили и него на земята и го набили.

Още сжщия денъ офицерътъ се върналъ въ Силистра, взелъ нѣколко войници и автомобилъ, отишълъ въ селото и арестувалъ цинцаритъ, които сега сж въ затвора.

Положението на бития българинъ е извънредно тежко. Намира се на лѣчение въ болницата.

Ето още единъ фактъ:

Преди десетина дни двама младежи добруджанци отъ с. Алфатаръ, Силистренско, Слби Куюмджийски, 18 год. и единъ неговъ другаръ, сж отивали къмъ една съседна къшла. По пътя изъ полето срѣщатъ двама селски пждари, македонци колонисти, съ които разговаряли и, между другото, имъ казали, че отиватъ въ съседната къшла да купуватъ овце.

Следъ раздѣлата си продължили пътя.

Било надвечеръ и почнало да се смрачава.

При едно затулено мѣсто, ненадейно изначатъ двама „комити“, въоръжени съ пушки, револвери, ками, и заповѣдватъ на двамата младежи, съ отпавени къмъ тяхъ пушки, да дигнатъ ржцетъ горе, което младежитъ направили.

Единиятъ отъ „комититъ“ почва обиска. Тѣй като „комититъ“ били маскирани, и се предполагало, че сж познати, буйниятъ и силенъ Слби Куюмджийски съ единъ замакъ свали маската на тоя, който го обискирвалъ. За голѣмо чудо излиза, че „комитата“ не билъ никой другъ, а единъ отъ двамата пждари цинцари, съ които преди малко приятелски се разговаряли.

Пждарътъ — „комита“, виждайки се откритъ, изважда камата и връхлетява върху Слби да го убие. Ловкиятъ Слби посрѣща отпавената къмъ него кама, хваща я съ една ржка, и успѣва да отклони удара, ржката обаче, му бива разрѣзана отъ острага кама, която хваналъ. Съ другата си ржка Слби успѣлъ да нанесе силенъ ударъ въ лицето на цинцарина. Повалилъ го зашеметенъ на земята и хукватъ заедно съ другаря си къмъ селото.

Цѣлата тази борба на животъ или смъртъ става въ една секунда. Въ суматохата другиятъ комита не успѣлъ да стреля. Когато жертвитъ се отдалечили на известно разстояние, и двамата храбри „комити“ започнали да стрелятъ, но, за щастие, нито единъ куршумъ не е улучилъ младежитъ.

Ранениятъ Слби Куюмджийски отива веднага въ Силистра да лѣкува разрѣзаната си ржка. Жандармитъ, като научили за нападението на „комититъ“, оставили го на мира. До днесъ не сж взети никакви мѣрки противъ „комитаджинитъ“ отъ Алфатаръ.

Но золумитъ се редятъ денъ следъ денъ. Окуражени отъ провокаторскитъ писания на своитъ шефове, дрѣзки, защото властта ги покровителствува, тѣ осмѣществяватъ кървавето дѣло на ромънизма въ Добруджа съ цената на нови жертви, съ убийствата на нови невинни добруджанци.

Отъ Балчикъ съобщаватъ, че на 11 т. м. въ с. Чаиръ станала кървава схватка между мѣстното българско население и колонисти цинцари.

Убитъ е българинътъ Иванъ Слбевъ. Има други двама българи тежко ранени. Ранени сж били и двама колонисти.

И всичко това се върши въ единъ моментъ, когато двата „братски“ народи водятъ преговори за ликвидирание на „висшиятъ въпросъ“ по между имъ.

—О—

да сломи саблята си, съ която никога напразно не е замахвалъ, но има още сила да командува при боя:

— Дръжте се, братя! Смъртъ на кучетата! На месо! Отмъщение!...

„Завлѣкоха го, каже, въ една близка долина и ние се простихме веднѣжъ завинаги съ него“...

Когато Караджата пада, поради сломеното си колѣно между враговетъ, нѣколко турци прилитатъ да го доубиятъ, а той изважда револверъ да се самоубие, единъ отъ началницитъ имъ извиква:

„Докунманитъ бабанитъ! (Не закачайте героя!) и заповѣдва да го отнесатъ на пашата.

Раняването и пленяването на Караджата, подобно на доброволната смъртъ на славния швейцарски патриархъ отъ Арнордъ Винкерландъ, който въ битката на швейцарцитъ съ австрийцитъ при Земпахъ преди 500 години, въ 1386 година, пакъ на 9 юлий (чудно съпадение!) изложи гърдитъ си на копията на австрийцитъ, за да отвори пътъ на своитъ другари презъ редоветъ на силния неприятель, улеснява и Хаджи Димитра и юнацитъ му да се избавятъ отъ тоя обржчъ врагове, въ който бѣха обградени.

III.

Докаранъ до вратата на тъмницата въ Русе, тежко ранениятъ пленникъ, понеже не може ще да ходи, едно турско заптие го взема на грѣбъ и го понѣса къмъ затвора, който стана негова гробница. Караджата съ веселия си нравъ и тукъ не изпуска случая да каже на шега:

— Живъ ли бѣхъ да възседна турско заптие? Сега и да умра, не ще ми е илчино, не ще умра съ отворени очи...

Какво е било писано по-нататкъ на нашия славенъ войвода?

То се разбира: разпитъ, следствие, съдъ, осъждане на смъртъ.

Споредъ телеграмата на Сабри паша до Високата порта, дори, както се види раненъ и умаломощенъ, Стефанъ Караджата е запазилъ докрай и предъ всички своето достоинство на български вождъ, своята гордостъ на българинъ.

Изправенъ предъ самия Сабри паша и предъ дошлия на помощъ на велнята Митхадъ паша, въ присѣствието на чуждестранни консули, той дава на турскитъ голѣмци смѣли отговори, които може да не се харесатъ само на слушателитъ, които одобряватъ насилиято и подтисничеството. Той обяснява кои сж причинитъ, поради които той и другаритъ му сж взели оржието. Неговитъ обяснения, записани въ най-сжщественитъ имъ части, направятъ силно впечатление на всички и сж били изпратени на Високата Порта.

За съжаление, тия обяснения още не сж обнародвани. Дано новооткрити данни донесатъ повече свѣдѣния по тоя въпросъ. Обнародвано бѣше само въ турско-българския в. „Дунавъ“ невѣроятно съобщение, че Караджата се билъ разкайвалъ за своитъ дѣла противъ властятъ и че остро нападалъ и люто проклиналъ Бухурещкиятъ централенъ комитетъ.

Лошото е, обаче, гдето ранитъ на Караджата не само не заздравяватъ, а напротивъ още повече влошаватъ положението му и здравето му. Понеже за съдбата му се интересуватъ и външни хора, става нужда да го пренесатъ отъ затвора въ тъмничната болница на лѣчение.

„Ключукъ Стефана седва да го лѣкуватъ и съвсемъ шо е осъденъ на обесване и до днесъ не е изтърпѣлъ наказанието си, пише цариградскиятъ грѣцки вестникъ „Неологосъ“ отъ 28 юлий въ една дописка отъ Русе, преведена въ в. „Македония“ год. II бр. 36 отъ 3 августъ.

Лѣкуването на Караджата, обаче, ни-

що не му помага, защото болестътъ, отъ оято започва да страда, е трѣбвало да се предупреди съ пречистване на ранитъ му и съ ваксиниране на крѣвта му съ лѣкарство, каквото въ онова време не бѣше познато. Тя е болестъта „тетаносъ“, която се добива отъ нечистъ куршумъ, нечисти късове отъ дрѣха, нечиста прѣстъ.

Оня, който знае какъ е тая болестъ, лесно ще схване на какви страдания е билъ подложенъ нѣколко дни до смъртъта си храбриятъ Стефанъ Караджа.

Нѣтърими, остри болки, гърчове по цѣлото тѣло, това е, което носи неминуемо подире си тетаносътъ...

Обвзетъ отъ тия болки, болниятъ много добре предчувствува, че не ще може нито да оздравѣе, нито да оживѣе.

Той помолва да му се извика свещеникъ, който да го изповѣда и причасти. Язва се на първа покана русенскитъ свещеникъ Христо, който изслушва изповѣдта му, прочита му подобащитъ молитви и го приобщава съ светитъ Христови тайни.

Що е казалъ на изповѣдта си умиращиятъ войвода, това не може да се знае, защото никой свещеникъ не би казалъ онова, що му се довързва чрезъ изповѣдъ. Турско-българскиятъ вестникъ „Дунавъ“, отгдето ние черпимъ тия свѣдения, действително съобщава накратко сжщността на изповѣдта, която е състояла въ съжаление, задето е станалъ причина, за да се пролѣе крѣвта на толкова хора.

Но ние не можемъ да върваме, че следъ това той още по-открито е почналъ да напада Централния комитетъ, гдето билъ го пратилъ на явна смъртъ... Единъ юнакъ, като Караджата, дори и при тия ижченически страдания, които е изпитвалъ, не бѣ могълъ да прояви такава слабостъ, че да се разкайва по единъ или другъ

начинъ за онова дѣло, което е неговъ подвигъ, негово величие, негова слава!

Най-сетне, въ срѣда на 31 юлий презъ ношъта безсмъртниятъ Стефанъ Караджа предава Богу духъ и лишава Митхадъ паша отъ удоволствието да го изпрати тържествено на бѣсилото.

Така почина оня, който никога не починаше; чийто немирнъ духъ, изглеждаше никога не ще остави неговата юнашка снага. Така бързо премина тоя лъжовенъ свѣтъ оня, чийто дарби го бѣха предназначили за дълга спасителна служба на поробеното му отечество.

Олѣтъ, вѣроятно, отъ сжщия свещеникъ, войводата е билъ погребанъ до русенската крепостъ, на сжщото мѣсто, гдето бѣха погребани година по-рано убититъ на парахода „Германия“ български юнаци, Цвѣтко Павловичъ и Никола Войводовъ, чийто тѣла, преди погребението имъ, бѣха влачени за поругание на българцината по русенскитъ улици.

Никой турчинъ не е посмѣлъ да безпокои безжизнения му трупъ и да го качва на бѣсилото, и Сабри паша първи е съжалявалъ, че не е могълъ да създаде на своитъ хора едно ново зрелище, подобно на онова при Сарая.

Следъ време гробътъ на Караджата бива заграденъ съ жѣлѣзна ограда, откъкъ баба Тонка успѣва да прибере отъ него черепа, който досега се пази въ семейството Обретенови, като светиня.

Като гробоветъ на другитъ юнаци, и тоя гробъ сега е забравенъ, изоставенъ. Малцина, които отиватъ на раздѣлка край Дунава, се досѣчатъ да посетятъ онова свято мѣсто, гдето почива Караджата. Само Дунавъ отареме навреме му спомня неговия подвигъ и вѣтърѣтъ отъ Балкана му носи вѣсть за неговиятъ братъ по призвание и съдба Хаджи Димитра, и за неговитъ вѣрни другари.

Защитата на малцинствата следъ Мадридъ

Известни сж решенията, които Съветът на О. Н. възприе въ своята последна сесия въ столицата на Испания. Това сж незначителни подобрения въ процедурата за разглеждането на оплакванията на малцинствата, която процедура досега бѣше крайно незадоволителна.

Онова, което сега е възприето въ Мадридъ, се свежда до следните точки:

1. Когато секретариятъ на О. Н. обяви едно заявление за неприемливо, той е длъженъ да уведоми за това заявление и да му съобщи при какви условия заявлението би било „приемливо“.

Досега секретариятъ получаваше заявленията, уведомяваше за тяхното получаване, но често пкти само поради обстоятелствата на езика или на някоя непълноста или друга причина, заявлението отиваше въ архива, а заявителът не узнаваше нищо и живѣеше съ надежда, че оплакването се проучва.

2. При изключителни случаи комитетът, който проучва оплакванията, ще може да се състои отъ 5 вмѣсто 3 члена, както е било досега.

Това дава една малка възможност за по-широко и основно проучване на оплакванията.

3. Изказва се пожелаване тия комитети за проучване да заседават и въ промеждутъците между заседанията на Съвета, които стават четири пкти въ годината.

Съ това ще се даде възможност за вземане на по бързи мѣрки въ извънредни и спешни случаи.

4. Комитетитъ ще съобщават на Съвета резултата на своето проучване.

Тази придобивка има значението, че комитетитъ на тримата ще бжде длъженъ да мотивира всѣко свое решение по всѣко оплакване, и съ това ще бжде принуденъ да проучва оплакванията по-серiously. Съветътъ ще бжде съ тоя докладъ туренъ въ течение на сѣдбата на оплакванията и въобще ще узнава за всѣко оплакване и за неговата сѣдба.

5. Изказва пожелание, щото, съ съгласието на заинтересованитъ държави, да се публикуватъ резултатитъ на проучванията, направени отъ комитета.

6. Ще се публикува всѣка година една статистика за оплакванията, постъпили отъ малцинствата, и за заседанията на различнитъ комитети.

Ако тоя резултатъ се сравни съ положението, съществуващо досега, безспорно трѣба да се констатира една стъпка напредъ. Малко повече публичност, отколкото досега, малко повече свѣтлина върху работитъ на малцинствата.

Ако резултатътъ се сравни, обаче, съ онова, което защитницитъ на малцинствата

и познавачитъ на тоя въпросъ намираха за необходимо, за да се създаде една правилна и нормална защита, действителна и ефикасна, тогава безспорно тоя резултатъ се явява крайно незадоволителенъ.

Въ сегашната фаза на развитие на общественото мнение по въпроса за малцинствата, считаше се, че е полезно и необходимо да се отиде по-надалече по пътя на публичността на процедурата и по пътя на основното проучване и основното изучаване болнитъ мѣста.

Искаше се, щото при Съвета на О. Н. да се създаде една постоянна комисия отъ видни, компетентни и независими познавачи на въпроса за малцинствата, която да проучва не само постъпилитъ оплаквания, но и да проучва въобще положението на малцинствата и начина на тяхното третиране въ разнитъ държави, подчинени на контрола на О. Н.

Искаше се, щото О. Н. да взѣе действително въ ролата си на защитникъ и гарантъ за правата на малцинствата. Безъ да чака то да бжде сезирано съ нѣкое оплакване, и това оплакване да бжде подкрепено отъ нѣкой членъ на съвета на О. Н., О. Н. да следи спазватъ ли се договоритъ, които то гарантира, и да изиска спазването имъ тамъ, гдето това не е направено. Имено тогава, когато отъ известно малцинство не е постъпило обжалване, именно тогава то може да се намира въ най-плачевно положение, та дори и да не смѣе да се оплаква. Защото не е ли фактъ, че най-малко оплакванията сж подали българскитъ малцинства? Не е ли фактъ, че жертвитъ на Старо-село не сж подали никога и никжде каквото и да било оплакване? Всичко редовно ли е, когато не е постъпило въ Женева оплакване, или именно това е признакъ на най-дълбоко унижение и изтрѣвяване на малцинствата, на тяхното най-безгранично тормозене и разоряване?

Искаше се още да се даде пълна публичност на процедурата, като се напечатватъ оплакванията на малцинствата, възраженията, направени отъ правителствата, и резултатитъ, до които се е достигнало. Направеното и по тоя въпросъ въ Мадридъ е крайно недостатъчно. Съвсемъ нищо пкъ не е направено за признаване на юридическата личност на малцинствата по отношение на тяхната защита предъ О. Н.

Отъ всичко това става ясно колко голѣмъ е още пътятъ, който предстои до едно правилно разрешаване въпроса за малцинствата въ рамкитъ, начертани отъ съществуващитъ договори. Много, твърде много усилия ще бждатъ необходими по тоя пътъ, преди да се достигне до напълно задоволителни резултати.

Все пакъ трѣба да се счита, че и

съществуващата днесъ процедура, колкото и да е тя недостатъчна и незадоволителна, позволява да се постигнатъ известни благоволителни резултати. Други малцинства, принадлежащи къмъ други народности, нито пренебрегваатъ Женевската сѣдебна инстанция, когато иматъ да се оплакватъ отъ несправедливости, нито могатъ да кажатъ, че винаги сж намѣрили тамъ затворена врата и затворени сърца. И тогава, когато тѣ не сж намѣрили въ Женева едно пълно удовлетворение на своитъ справедливи искания, тѣ ще сж имали поне моралното удовлетворение да сж изпълнили своя дългъ и да сж изчерпали всичкитъ възможности, които днесъ даватъ договоритъ, за да се постигне известна доза отъ справедливостъ въ срѣдъ голѣмитъ неправди, на които сж подложени малцинствата.

Въ това отношение българскитъ малцинства, и въ частности добруджанци, не могатъ да поддържатъ, че сж изпълнили своя дългъ, и че следъ като сж направили всичко, което е договорно допустимо, тѣ сж въ право да констатираатъ, какво плътъ къмъ Женева е напълно безплоденъ за каквото и да било подобрение на положението.

Мадридъ малко поразчисти болнитъ по тоя пътъ и създаде нови възможности, за да се изнася тамъ истината върху неправдитъ, които тежатъ надъ българскитъ малцинства и въ последствие, — надъ отношенията между балканскитъ народи.

Справедливо е, вмѣсто да се роптае върху безплодността на едни усилия, които още не сж направени, и да се счита, че само нѣкаква нова обща катастрофа може да подобри едно нетърпимо положение и противно дори и на съществуващитъ договори — справедливо е да се проучи разумно и трезво онова, което може да се посрещне въ Женева.

Следъ решенията, взети въ Мадридъ, отчаянието и озлоблението сж още по-малко оправдателни, отколкото бѣха по-рано. Сега повече, отколкото по-рано съществува възможностъ да се постигне чрезъ Обществото на народитъ зачитане на договоритъ за малцинствата отъ страна на държавитъ, които ги нарушаватъ.

Въ две насоки следва да се върви следъ онова, което се реши въ Мадридъ — първо, да се работи за създаването на една ефикасна, широка, правилна, лесно достъпна и обещаваща мирното развитие на малцинствата процедура за тяхната защита чрезъ Обществото на народитъ, и второ — като се действува въ рамкитъ на днешната процедура, и като се изтъква нейната недостатъчност, да се отнасятъ неправдитъ спрямо малцинствата предъ това

Отъ настоящиятъ специаленъ брой на в. „Добруджа“ дружествата ще получатъ повече екземпляри. Вмѣнява имъ се въ дългъ да употребятъ повече усилия, за да го пласиратъ безъ остатъкъ.

Отчитането за него — по 4 лв. на брой — трѣба дн стане най-късно на втория денъ следъ прездника. Горещо апелираме къмъ дружествата и съюзнитъ дейци да изпълнятъ това нареждане.

Денационализаторски приноси

Въ чисто българското и историческо село Малка Кайнарджия, Сидистренско, българскитъ свещеници сж прогонени и на тяхно мѣсто сж настанени ромънски. По-неже населението не разбира езика имъ, не посещава и черквата.

По поводъ на това миналата недѣля свещ. Еуженъ Фортиану държалъ проповѣдь следъ черковна литургия и между другото заявилъ на присъстващитъ нѣколко души, че по заповѣдъ на епископа, отсега нататъкъ който не посещава църковната служба всѣка недѣля, нѣма да му се изпълняватъ никакви треби.

Съ това свещеникътъ е искалъ да остави българитъ да посещаватъ ромънската черква, макаръ че населението не разбира нищо отъ това, което той имъ пѣ

Името на Стефанъ Каврадна трѣба да бжде символъ на добруджанското единство. Въ деня на трагичната му кончина нека всички се строимъ подъ дружественитъ знамена.

големо огнище, призовано да създава миръ, редъ и справедливостъ въ Европа.

Отъ настойчивостта, умението, подготвката и такта на защитницитъ на малцинствата ще зависи много, за да могатъ въ Женевския сѣдъ да се постигнатъ решения, които да отговарятъ на справедливостта и да намалатъ воплющитъ днешни безправия спрямо българскитъ малцинства и особено спрямо малцинствата въ Добруджа.

Д-ръ И. Пенаковъ

ВЪ ЖЕЛАНАТА ЗЕМЯ

(Една екскурзия до Силистра)

Слънцето се бѣ издигнало достатъчно на млѣчносиньото небе и позлатяваше водитъ на Дунава, галени отъ утрененъ вѣтрець.

Шумъ. Глъчка. Поржчения и сърдечни поздрави се придаваха отъ изпращачи на екскурзиантѣ.

Сиренитъ на „Искъръ“ и „Витъ“ последователно възвѣстиха тръгването, оглушавайки пристанището, като че ли искаха да кажатъ на всички: „Имайте търпение, скоро вашиятъ погледъ ще обхвае толкова желаната земя“.

Бавно параходитъ се изтеглиха отъ понтонитъ, направиха шуменъ завои и течението на мжтния Дунавъ бързо ги повлѣче единъ следъ другъ.

Очитъ на всички свѣтъха отъ радостъ.

Всѣкой се силѣше да спре възнемието си...

Неочаквано отъ кувертата на „Витъ“, се подема маршътъ на „Земния рай“.

Възненнието се усилва. Неволно всѣки подема пѣсенята и приглася.

Загрознати, лицата на всички изразяваха онова сияние, изразъ на дълбоко разпадено сърдце, което изживява най-върховни минути.

Тъкмо тогава се случи незабравимото за менъ.

Единъ старецъ, съ побѣлѣла вече коса и брада, подпрѣнъ на една каюта, развълнувано произнасяше думитъ на „Добруджански край“.

Неговото сърдце като че ли се кжсаше.

Той пѣше за робството и загубата на родната стрѣха, а същевременно даваше изразъ и на голѣмата си радостъ,

че поне за нѣколко дни ще се нарадва на свидния си край.

Огпосле разбрахъ, че той отъ 10 години не е виждалъ своя роденъ градъ — Тутраканъ.

Брѣговетъ на Дунава оглѣво залесени съ върбови гори, а отдѣсно открити просторни ниви, засти сж жито и царевича, и селца потънали въ зеленина, приятна за око, бѣгаха на дире, като на филмъ.

При тая картина, унесенъ, въ моегo въображение се занаредяха сладки спомени отъ ранно детинство и възбудиха още повече обичта къмъ града на първитъ ми дни.

Ето че сме предъ Тутраканъ.

Брѣгътъ около пристанището е изпълненъ съ народъ, кждето ясно се забелязватъ прѣстритъ носии на селянитъ. Като че ли цѣлата околия бѣ се стекла да посрѣща.

Неспокоеитвиегo на тутраканчани се увеличи. Залисано тѣ заприбраха своитъ куфарчета и чанти.

Лениво се развѣваха триколюритъ на България и Ромъния надъ построена съ зеленина арка и възвѣгваха гостоприемството.

Параходитъ пристанаха.

Следъ размененитъ слова на официалнитъ представители отъ дветъ страни въ кръга на гостоприемството, заслизаха екскурзиантитъ.

Трѣбваше да се чака цѣлъ часъ, който мина забавно, за да се изгледни процедурата на слизането. Занаредяха се трогателни картини на свиждания.

Сиренитъ на параходитъ отново възвѣстиха тръгването за Силистра.

Не следъ дълго време започнаха да се редятъ познатитъ брѣгове съ известнитъ за цѣла Добруджа села: Ветренъ, Попина, Татарича и най-поле Айдемиръ.

Колкото приближавахме, неспокойствието ни ставаше по-големо.

Всѣки запазилъ въ въображението си представа за своя градъ, за село и близки, той неволно се замисляше дали тѣ сж сжщитъ? Колко ли сж се изменили?

Най-после параходътъ, следъ заобикалянето на острова предъ Силистра, почна да се отдѣля отъ талвега.

Силистра бѣ предъ насъ.

Свиркитъ наново запищѣха и възвѣгваха съ своето ехо, огекнато въ „Меджидгабия“ — по цѣла Добруджа, пристигането на скжпнитъ гости.

Шумътъ отъ стеклото се море-народъ край брѣга на дунавската градина и пристанището долиташе до насъ, като ни преизпълваше съ още по-мили чувства.

Ясно се забелязваше какъ всички бързаха да достигнатъ до пристанището.

Приставането на параходитъ ставаше бавно, защото тукъ има едно течение, „аканцията“, което доста затруднява капитанитъ на параходитъ. Това забавяне още повече увеличаваше неспокойствието на екскурзиантитъ, всѣки отъ които желаше по-напредъ да стъпи на брѣга.

Музиката на 36-ий пех. полкъ вече громко свирѣше „Шуми Марица“. Продължително „ура“ екиа отъ параходитъ оглуши пристанището.

Най-после мостчето бѣ хвърлено.

На понтона бѣха наредени официалнитъ лица посрещачи, въ числото на които влизаха префектитъ Милидонъ, представителтъ на общината, адвокатъ М. Илиевъ

и редъ официални лица и дами отъ дружеството „Principele Mircea“, което канѣше русенци.

Първъ слѣзе водачътъ на екскурзианта, председателтъ на „Българ. народ. морски сговоръ“, русенскитъ прокуроръ г-нъ Оджаконъ, който съ нѣколко думи изрази задоволството си отъ оказания приемъ.

Визитата се приемаше отъ г-ча Пучеря, която първа отгърна на г. Оджаконъ съ „добре дошли“.

Каква ирония! Председателка на дружество „Principele Mircea“ за покровителство на децата, е сжщата жена, мжжътъ на която е наричанъ въ Добруджа — българоубиецъ и името на когото е свързано съ толкова много пролѣна невинна кръвъ на селяни, дори и на деца.

Но въ Ромъния тия порядки не учудватъ никого, а най-вече въ поробенитъ краища, кждето моралътъ за ромънина е отнositеленъ.

Следъ тия церемонии, заредиха се обичайнитъ любезности, на които ромънитъ сж префинени майстори и се образува шествие.

Отъ дветъ страни бѣха се образували стени отъ граждани. За да се задържи напорътъ на народа, бѣха обтегнати вжжета, задъ които се разкождаха бавно войницитъ съ щикове.

Погледитъ на гълпата живо бѣгаха и гърсѣха да намѣрятъ своитъ близки.

Обаждахъ се гласове „добре дошли“.

Ето че минаваме и подъ зелената арка, високо надъ която съ едни букви бѣ написано приветствието „Bine ati venit“.

Шествието продължи при овациитъ на многобройното гражданство до префектурата, бившегo българско педагогическо училище, кждето се произнесоха нѣколко слова отъ префекта и представителъ на общината.

Изъ ромънския печатъ

Завиждаатъ и на курортитѣ ни.

В. „Универсул“ (7. VII) като взема поводъ отъ голѣмия брой на паспорти, които се издаватъ на желаещи да отидатъ на банитѣ въ Варна, пише: „Дори да допуснемъ, че има нѣкои малки преимущества въ Варна, отколкото въ Кюстенджа, за да не споменаваме Карменъ-Силва и Мангалия, нима тѣ сж отъ такова естество, за да оправдаватъ хвърлянето сѣ лопата на нашитѣ леи въ подкрепа на отвѣдъ дунавскитѣ левове. Не се ли допуша известно въздържане тамъ, гдето сж поставени въ игра икономически и национални интереси, щомъ като здравето и частнитѣ интереси нѣма да пострадаатъ. Ето питаниа, на които не може да нѣма отговоръ. И не може ли да се пледира за това публично? На всѣки случай, нека ни бжде позволено да мислимъ, че отиването въ Варна не е едно отъ най-щастливитѣ решения“.

Какъ се оправдаватъ.

В. „Лупта“ (3. VII) пише: „Преди нѣколко седмици бѣ публикувана въ „Лупта“ една кореспонденция отъ Четиригълника, въ която се твърдише, че нѣкои колонисти, шефове на колонии, сж въвели единъ видъ феодаленъ режимъ, експлоатиратъ работното население и компрометиратъ по тоя начинъ самата идея на колонизирането.“

Вчера се яви въ нашата редакция една делегация, съставена отъ бивши офицери, всички кавалери на ордена „Михай Витязул“ (за храброст), които, изтъквайки качеството си на шефове на колонии въ Четиригълника, завиха, че не може да имъ се хвърля обвинението, че сж експлоатиратъ работното население.

Очевидно е, че бившитѣ офицери, декорирани сѣ най-високото военно отличие,

даватъ морални гаранции, които ги изключватъ отъ обвинението, че тѣ могатъ да бждатъ ония, които компрометиратъ идеята на колонизирането. *Обаче въ Четиригълника има и други елементи, за които не може да се каже същото, и анкетата, направена преди известно време отъ представители на нѣколко министерства, имаше тъкмо тая целъ — да постави редъ и справедливостъ въ всички области на живота въ Четиригълника. (К. н.)*

Дали взетитѣ мѣрки ще донесатъ спокойствие и задоволство въ тая провинция, измѣчвана твърде много отъ политикански амбиции и интереси, това остава да се види.“

Б. Р. То се знае, че нѣкои отъ висшитѣ офицери не вършатъ сами непосредствено золумциитѣ въ Добруджа; вършатъ ги тѣхнитѣ орджия. А що се касае до „другитѣ елементи“, за които намеаа „Лупта“, тѣ не сж никой други, освенъ отъ рода на „Акциуна Ромънска“ и „Култулъ Патрей“.

Наследството на либералитѣ.

Букурешкия печатъ изнася сензационни подробности по грабежитѣ на братиянитѣ.

Освенъ дефицита отъ 5 милиарда лей за бюджетната 1928 година, отъ миналитѣ бюджетни упражнения, когато либералитѣ сж управлѣвали Ромъния, били оставени 13 милиарда лей дългове.

Къмъ Народната банка дълговетѣ достигнади за кратко време надъ 11 милиарда лей.

Подобно тежко наследство, заявилъ г. Маниу, е нечувано злодеяние, каквото само хората на фамилията И. и В. Брагъно могатъ да оставатъ за иначе осиромашелия ромънски народъ.

Писмо отъ границата

Тревожни новини пристигатъ напоследъкъ отъ Добруджа. Широкиятъ добруджански поля наново се заливатъ сѣ невинна българска кръвъ. Убийствата пакъ зачестиха. Българскиятъ елементъ отново е поставенъ подъ острието на куцовлашкия ножъ.

Пристигналитѣ отъ Добруджа пжтници разказватъ за убийството на единъ младежъ отъ село Гьоре, а днесъ пристигналитѣ — за други две убийства въ с. Енидже, Добришко...

Селото Гарванъ, Силистренско, втората добруджанска Кавурга, отъ нѣколко деня е обрнато на кървава арена. Деца, седемъ-осемгодишни, сж бити и впоследствие починали отъ нанесения имъ побой.

При приближаването на жетвата куцовлашитѣ, за да заграбятъ реколтата на българитѣ, започнали сѣ гра-

бежи и убийства, а следъ това — безцеремонно обсебвали почти всички български посеви. Ромънската властъ нехае, не иска да чува и вижда мизернитѣ, които ставатъ предъ очитѣ ѝ.

Положението наистина е тревожно. Властта сама подхранва не отговорнитѣ фактори. Добричскиятъ префектъ вмѣсто да улеснява тжжителитѣ-българи, прашалъ ги въ България, защото „тамъ било мѣстото имъ“.

Дали писъцитѣ на тия невинни дечица и нещастни майки ще достигнатъ до ушитѣ на бюкстителитѣ на свѣтовния миръ?

Дали ще събудятъ заспалата имъ съвѣсть? Или ще чакатъ да се свършатъ българитѣ до единъ, та тогава да прокламиратъ свѣтовната правда?

Червенивановъ, който каза много истини въ лицето на нашитѣ гостоприемци,

Извинявайки се, че най-добре би се изказалъ на родния си езикъ, той започна сѣ припомнянето на редъ исторически събития отъ недалечното минало, които сж станали причина да се изгради китайска стена между двѣтѣ сѣседки. Обаче той не напусна да каже, че и Ромъния е пролѣла кръвъ за свободата на България и че тя достатъчно е хранила български-ѣ революционери въ Букурещъ, Тулча, Браила и др., тъкмо за това, каза той не трѣбва тия сѣседки да бждатъ далечъ, единъ отъ другъ.

Ние, българи и ромъни, трѣбва да разберемъ, че ще си догрѣбаеме рвно или късно, заради това нека се уважаваме и зачитаме. Само така всѣка държа а ще бжде сигурна, че ще има добри граждани, на било тѣ българи или ромъни.

Следъ речитѣ трапезата продължи доста въ разговори, като най-после подъ звучитѣ на цигански оркестъръ се започна веселата частъ срѣдъ голѣма задушевностъ, изразена въ хора и танци, които продължиха до 2¹/₂ ч. сл. полунощъ.

Вториятъ день прекарахъ въ родното село на моя баща, далечъ на нѣколко километра отъ Силистра. Посрещнатъ тамъ отъ толкова много мои близки, които не можеха да ми се нарадватъ и да ме доизпитатъ за България, азъ трѣбваше да имъ остана гостъ и вечерята.

Въ такива моменти човѣкъ се изпитва сѣ ч у в с т в а, които не се

Самообвиняватъ се

В. „Лупта“ пише:

„Между ромънитѣ колонисти и българското население сществуваатъ търкания. Недоразуменията се изродиха въ сериозни сблъсквания. Прибѣгна се и до оржие. Ядката на всички разпри е земята, която оспорватъ между си колониститѣ и коренното население. Колониститѣ, поради буйния си нравъ, не се замислятъ да прибѣгнатъ и до оржие, когато въпросътъ е за земя.“

Има и други психологични причини, които предизвикватъ недоразуменията. Отъ постъпилитѣ въ Букурещъ доклади и отъ оплакванията на добруджанското население изглежда, че отчуждаванията на земитѣ въ тая провинция не сж били извършени при зачитане на закона.

Ще бжде проученъ сжщо тѣй и важниятъ въпросъ за настаняването на колониститѣ. Не е думата за настанянитѣ вече колонисти въ Четиригълника — на последнитѣ ще се даде възможностъ да се настаняватъ и да иматъ стопанства въ Добруджа. Думата е, обаче, за новодошлитѣ колонисти и ония, които ще дойдатъ.

Министъръ Мирто ще проучи по тоя случай и бандитскитѣ нападения покрай границата. Известно е, че тия нападения бѣха отчаяли по едно време ромънското население: не минаваше день да не нахлуятъ бандити въ наша теритооия. Засега нападенията сж повече. Г. Мирто ще проучи мѣрцитѣ за предотвратяването на тия нападения“.

Конгресъ на колониститѣ

По инициативата на бивши офицери, шефове на колонии, свикалъ се конгресъ на колониститѣ отъ цѣла Ромъния, който се открилъ на 6 августъ въ Марашеши.

На конгреса били поканени бившитѣ и сегашни министри на земледѣлието и на вътрешнитѣ работи и били разисквани редица въпроси въ връзка съ колонизацията: кредитъ за колониститѣ, банка за откупуване на земи въ областитѣ на колонизирането, националната политика и колонизацията и др. На конгреса присѣтствуваха делегати отъ всички области.

Б. Р. Интересно е да се обелѣжи, че конгресътъ се свикалъ въ гр. Марашеши, гдето ромънитѣ имаха единствения си успѣхъ презъ време на войната. Очевидно, това мѣсто е избрано, за да се подействува на патриотичнитѣ чувства на цинцаритѣ.

поддаватъ на перото. Менъ ми бѣше радостъ въ душата, че случаятъ ме е довелъ въ този край, като дори въ нѣкои моменти не искахъ да вървамъ, че съмъ тукъ.

Отъ друга страна, азъ се натъквавахъ отъ унилия видъ на всички, изнемогващи подъ робство.

Въ тѣхнитѣ очи не свѣтѣше животъ. Чувствувахъ се, че живѣятъ подъ страха на джанларма и всѣкидневнитѣ закани на вулгарния цинцаринъ.

Като неканенъ гостенинъ, той се е настанилъ въ дома му, а оставилъ за него плѣвници и дамове. Надали има голѣмия мжка и оскръбление за добруджанския селянитѣ отъ това, когато той е свикналъ да живѣе толкова нашироко, готовъ винаги да посрещне и гостенинъ въ чисто и грижливо подредена стая.

А равнитѣ добруджански ниви, на които едва се вижда рещницитѣ синуръ, потънали въ бурени, каточели не искатъ да раждатъ златно жито, защото сж осквернени отъ крака на сжщия цинцаринъ, който до днесъ е газилъ камъни и голи чукари.

Следъ своята майка, жена и деца добруджанецътъ най-горещо обича своята земя. Но днесъ и тя му е огнета. Той трѣбва вече за други да работи, а не за себе си.

Третиятъ день прекарахъ въ Силистра. Градътъ почти не се е измѣнилъ въ нищо въ благоустройствено отношение, сѣ изключение на новообразувалитѣ сѣ квартали на северъ и югъ.

Все сжщитѣ улици сѣ турски калда-

Думи и дѣла

Споредъ една статия, публикувана, въ в. „Универсул“, становището на всички ромънски политически партии по въпроса за малцинствата било едно и сжщо. Всички партии били за „равенство на всички малцинства, за тѣхната свобода на езика, на религията и на съвѣстятъ“. Ние, казва се въ статията на „Универсул“, сме великодушни и постоянни въ нашето приятелство. Ние сме толерантни и желаемъ една сърдечно споразумение съ малцинствата. Ето защо ние имъ протѣгаме лоялно ржка, като на братя“ (К. н.)

— И тѣй, ромънитѣ сж „великодушни“ и „лоялно“ протѣгатъ ржка къмъ малцинствата, зачитатъ имъ свободата на „езика, религията и на съвѣстятъ“.

И това ако не е демагогия отъ първа степенъ, здраве му кажи! Я, господа политици отъ Букурещъ, запитайте селското население отъ Добруджа, което непосредствено изпитва вашата „лоялно“ протегнато ржка, на сжщото мнение ли е по тѣзи въпроси?

Сърдятъ се на себе си

Професорътъ отъ французкия колежъ г. Жоржъ Блонделъ е направилъ едно посещение на Добруджа. Въ обиколката си се е придружавалъ отъ нѣколко интелектуални-българи, добри ромънски граждани. Това негово пжтуване е жегнало много „истинскитѣ“ представители на ромънизма въ Силистра. Кликитѣ около двѣтѣ „Акциуни“ сж страшно недоволни отъ посещението на професора. И въ вестницитѣ си тѣ се занимаватъ не сѣ друго, а сѣ лицата, които сж придружавали професора. Каточели тия лица сж кривитѣ, че професорътъ е констатиралъ нѣкои гнусни дѣла на цинцарската мафия.

Вмѣсто това, господа, защо вие не разкажете на г. Блонделъ, че много отъ вашитѣ типове, които нѣмаха нито панталони и палто на гърба си, днесъ и бѣли ржкавици на ржцетѣ си иматъ, и кжщи-палатиси направиха, че владѣятъ и по 100—200 и повече хекара откраднатата земя?

Разкажете му още кои сж инспириротитѣ на побоищата и убийствата въ Добруджа, кои грабятъ посрѣдъ бѣлъ день, кои посѣгатъ върху честята на девизи и жени и т. н.

Това разкажете. Шиканитѣ не помагатъ.

рѣми, които днесъ сж доста занемарени. Нѣкога тия улици ми се виждаха толкова дълги, кжщитѣ доста високи. А днесъ всичко ми е като миниатюръ. Навѣрно това става, защото представата, възприета презъ дегинството ми, е расла въ моето въображение твърде несъразмѣрно.

Новата властъ не се е погрижила да направи отъ толкова години нищо за града, каточели се счита за гостенка.

Заминаването бѣ опредѣлено за идния день заранѣта. Тоя пжтъ народътъ, каточели, бѣ се стекълъ още повече. Навѣрно защото имаше напрацачи на гоститѣ и отъ селата.

Раздѣлата бѣ още по-трогателна. Ние чувствувахме мжката на тия, които оставяха, завидяйки ни, че скоро ще бждемъ въ свободна България, но пъкъ тъкмо за това нашитѣ увещания и успокоявания, че скоро правдата и надъ тѣхъ ще възтържествува, бѣха най-убедителни.

Ние напушахме Силистра. Неволно си спомнихъ стиховетѣ на Яворовъ: — „И чезнеге въ мъгли далеко, Вий родни брѣгове!“

И каточели тогава си дадохъ точна сѣтка за участята на родния край, за раздѣлянето братъ отъ брата и баща отъ сина, извършено отъ коравитѣ сърдци на ония, които говорятъ само за „миръ“ и „човѣщина“.

Радмиръ

Добруджанци, четете

В. „Добруджа“!

Добруджанският въпросъ

(Изложение на Съюза до комитета на тримата при ОН)

(Продължение от брой 91)

Същевременно трябва да се признаят известни гръшки и недостатъци на процедурата, възприета от О. Н.

Оплакванията, произхождащи от сдружения или лица, които живеят вън от респективната страна, имат много гръшки, които намаляват тяхната ефикасност.

Узнава се малко късно за това, що става и понѣкога човѣкъ е информиранъ съ известни неточности, които могат да бждат умело използвани от държавата, срещу която е отправено оплакване, за да се парализира неизбѣжното намѣсване на О. Н. За нещастие, това се е случило не единъ път съ тѣжбитѣ отправени къмъ О. Н. относно положението въ Южна Добруджа. Например, известявало се е за насилия на известни групи колонисти върху малцинственото население въ Добруджа чрезъ бѣжанци, които току-що сж минали българската граница, за да спасятъ живота си. Извършенитѣ престѣпления се посочваха на ОН, но бѣше много късно, за да се взематъ предохранителни мѣрки. Тѣй полученитѣ сведения бѣха тукъ таме неточни и непълни, но самиятъ фактъ за идването на бѣжанцитѣ, издаваше едно много сериозно положение. Все пакъ малкитѣ неточности въ подробноститѣ послужаха на ромънското правителство, за да избѣгне умело категоричния отговоръ относно обвиненията, които сочеха една особена политика спрямо малцинствата въ страната, политика, която нѣма подобна въ Европа.

Струва ни се, че тѣзи гръшки биха могли да се отклонятъ, ако О. Н. упражняваше единъ *постояненъ контролъ* върху прилагането на задълженията по мирнитѣ договори за малцинствата и ако една *постоянна комисия*, натоварена съ тази мисия, се задължи да следи нарушенията на договоритѣ за малцинствата. Създаването на една подобна постоянна комисия при О. Н. съ мисията да следи отблизо прилагането на договорнитѣ клаузи, ъ биха позволили да предотвратява навреме многобройнитѣ конфликти. Комитетътъ на тримата, поради характера на своя съставъ, не може да следва по единъ постояненъ начинъ, отъ денъ въ денъ, това, що става въ всѣко малцинство, поставено подъ негово закрила, това, което би му позволило да се избѣгнатъ много сериозни конфликти.

Създаването на тази постоянна комисия, натоварена да бди като независимъ и безпристрастенъ органъ за взаимното изпълнение на договоритѣ относно закрилата на малцинствата, е сжщо въ състояние да предаде на своето дѣло единъ юридически обликъ и да го освободи

въ границитѣ на възможното от политическия характеръ, който тя взима неизбѣжно понѣкога и който е често неблагоприятенъ за едно здраво разрешение на миноритарната проблема.

Днесъ, въ случаетѣ, когато малцинствата не смѣятъ да взематъ сами върху себе си своята защита, тя е изпълнявана по (необходимостъ) отъ лица, живущи въ чужбина. Въ единъ по-определенъ случай, напр., когато спорътъ трѣбва да се отнесе до Съвета на О. Н. или предъ постоянното присѣствие на Интернационалния съдъ въ Хага, трѣбва една държава да се натовари съ защитата на респективното малцинство и да приобщи неговитѣ болки. Това има, обаче, много неудобства. Общественото мнение на държавата съ малцинство може да се почувствува обидено отъ тази намѣса на една чужда държава. Държавата, която се натоварва съ каузата на малцинството, ще бжде лесно заинтересована или, може би, напразно обвинена, че поддържа умишлено и съ известно намѣрение едно недоволство между респективното малцинство. По този начинъ каузата на малцинството може да бжде изопачена и целта на договоритѣ — да способствуватъ за успокоение на духоветѣ — не ще бжде реализирана.

Сжщо може да се случи, че една държава, за да не възбуди подозрение, ще се поколебае да вземе защитата на едно поддисканото малцинство, дори когато и тя понася прѣко или косвено последицитѣ отъ наложенитѣ отношения върху малцинството. Въ тази смисълъ ние си позволяваме да цитираме случая, който ни засѣга направо. Българското правителство винаги се е колебало да сезира О. Н., съгласно пакта, или пъкъ постоянното присѣствие на Интернационалния съдъ въ Хага съгласно чл. 12 отъ договора отъ 9. XII. 1919 г. относно въпроса за ромънското законодателство за поземелната собственостъ въ Южна Добруджа.

То очаква ромънското правителство да отиѣни по своя собствена инициатива този законъ, който не само че е неправедливъ, но който, като отнема собствеността на многобройното българско население, го принуждава къмъ масово емигриране въ България; това задължава българската държава да го поддържа, да заселва и устройва бѣжанцитѣ и да понася всички отрицателни последици на тази емиграция. Би било полезно, ако постоянната комисия можеше да представи оплакването се малцинство и да присѣствува на всички фази на процедурата. Още по-благоприятно би било, ако се допуснѣше малцинството само да присѣствува при всички процедури, презъ които неговата молба трѣбва да мине.

(Следва)

Искаме ревизия, миръ!

Съюзътъ на ветеринарнитѣ служители въ последния си конгресъ е гласувалъ една отлична резолюция по положението на българитѣ въ побобенитѣ български покрайнини, въ която между друго се порицава остро и ромънската денационализаторска политика. Следъ това въ резолюцията се казва:

1. Като санитарни работници, считаме за свой дългъ да заявимъ на свѣта, че изплащането на репарационнитѣ дългове носи на българския народъ лишения, хроническо гладуване, мизерни жилищни условия, които го израждатъ физически и морално.

2. Кланетата, неправдитѣ, отнемането на народностната и училищна самостоятелностъ на нашитѣ братя, — права осветени отъ историята и мирнитѣ договори — сж едно петно за вѣка на цивилизацията и хуманизма.

3. Свѣтовенъ миръ, цивилизация, прогресъ и благоденствие не може да има, щомъ неправдата пирува въ Балканитѣ, ето защо конгресътъ намира необходима ревизията на мир-

нитѣ договори, съ което ще се поправятъ гръшкитѣ и неправдитѣ, направени презъ 1918 и 1919 години, за да трѣгне свѣтътъ къмъ мирно сътрудничество за заздравяване ранитѣ, нанесени отъ безумната война;

4. Апелира къмъ О. Н. да влѣзне въ своята роля на покровителъ на малцинствата и се направи анкета върху золумитѣ, вършени надъ нашитѣ сънародници отъ гърци, сърби и ромъни.

5. Прекланя се предъ свещената паметъ на всички братя и сестри, паднали въ борбата за запазване на родната речъ и пѣсенъ.

6. Изпраща своитѣ братски чувства къмъ всички сънародници, останали въ робство, заявявайки, че тяхната борба еи наша и че въ лицето ни винаги ще намиратъ единъ отъ своитѣ защитници.

7. Подканя българското правителство да направи енергични постѣпки въ защита на сънародницитѣ ни, останали въ робство.

— 0 —

Плачи, о Добруджо!

Плачи, ридай, о Добруджо страдална,
Степъ дивна съсъ помръкнали села,
Въ борби велики ти живя и растна
И мина презъ безчетни теглила.

О майко, гробница си ти, Голгота!
На кръстъ те пакъ разпѣватъ днесъ врази,
И пшкашъ ти, и стенишъ въвъ хомота,
Каква ли бѣдина те оцъ грози!

Прокудиха далечъ чада ти мили,
Че българи сж въ бащина земя,
Че буйна млада кръвъ тече имъ въ жили,
А ти — като пустиня онѣмъ.

Тѣжатъ тамъ угаритѣ нещастни,
Нѣмътъ въ печаль безбрѣжна равнина,
Де скитатъ днесъ деца, вдовици клети
И сълзи съятъ, вмѣсто семена . . .

Но тамъ зарята скоро ще изгрѣе,
Вечъ приближаватъ, майко, свѣтли дни
И чуцулига пакъ ще да запѣе
Въвъ твоитѣ небесни висини!

П. Савовъ

Какво става въ Ромъния

Преустройство на кабинета Маниу — Фашисткия заговоръ е една комедия. — Административната реформа на правителството. — Малцинствата се вълнуватъ. — Ромъния предъ важни събития.

Положението въ Ромъния наново се влошава: династическия въпросъ продължава да бжде най-болния вътрешенъ недѣжъ, крамолитѣ между партиитѣ сж въ своя апогей, представителитѣ на малцинствата въ парламента усилятъ денъ изъ денъ своята опозиция противъ кабинета на Маниу, разочаровани и обезнадеждени въ очакванията си.

Всичко това, изглежда, значително отегчава стабилността на правителството. Нека прибавимъ още: много отъ недѣжитѣ на омразния либералски режимъ още не сж отстранени — корупцията продължава, неотговорнитѣ фактори все още вилнѣятъ, стопанската разруха е въ стихията си, външно кралството още е въ невъзможностъ да склучи държавенъ заемъ и т. н. Нека оставимъ по-добре фактитѣ да говорятъ сами:

— Преди да бжде закрыта сесията на парламента, г. Маниу ще пристѣпи къмъ преустройството на кабинета. Предполага се, че следъ направенитѣ съкращения на министерскитѣ постове, ще излѣзатъ отъ кабинета г. г. Панъ Халипа, Аурелъ Владъ, Н. Костаеску, И. Радукану, Северъ Данъ Потарка. Като бждещи министри се сочатъ сегашниятъ председател на Сената, г. Братяну, г. Колторъ и др.

— Въ кралството се разкри воененъ заговоръ срещу кабинета на Маниу. Официално биде разгласено, че на 9 срещу 10 юлий сж били извършени многочислени арести. Имената на арестуванитѣ се пазятъ въ тайна, но вестницитѣ узнаватъ, че сж

арестувани нѣколко генерали и други висши офицери. Арестуванитѣ сж известни като привърженици на бившия престолонаследникъ Кароль. В-къ „Епоха“, органъ на фашистката партия, печата голѣми подробности върху заговора, но бѣ веднага конфискуванъ. Тази мѣрка на правителството внесе още по-голѣмо смущение въ политическитѣ срѣди.

— М-ръ председателятъ е приелъ една еврейска делегация, начело съ главния равинъ Ниемковеръ и народнитѣ представители отъ еврейска народност. Делегацията е протестирала противъ измѣнението на закона за въроизповѣданията отъ името на всички евреи въ Ромъния.

— Административната реформа, както се очакваше, създаде нови и крайно опасни мѣнотии за правителството на г. Маниу. Наредъ съ опозиционнитѣ партии, които се обявиха противъ тази реформа, малцинствата — а заедно съ тѣхъ и Бесарабската парламентарна група — заеха явно враждебна позиция на правителството и заплашватъ, че ще напуснатъ Парламента, ако не се удовлетворятъ тѣхнитѣ искания. Най-голѣмъ противникъ на реформата, въ сегашния ѣ видъ се явява г. Стера вдѣхновителъ и авторъ на първоначалния проектъ; г. Стере заявилъ, че внесенния въ Камарата правителственъ проектъ нѣма нищо общо съ идеитѣ които е искалъ да прокара при стопанското обособяване на новитѣ ромънски области. Въ борбата си противъ проекта, той се подкрепя отъ социалиститѣ и дори отъ една частъ отъ трансилванскитѣ депутати.

Самозяждатъ се

Македоно-ромънската клика около „Акциуна Ромъняска“ преживява сѣбоносни моменти. Не можейки да раздѣлятъ тлѣстата плячка отъ разностранната си „дейностъ“ и неизчерпаемитѣ фондове отъ разнитѣ бурешки министерства, нейнитѣ аполгети сж се скарали помежду си и . . . се родила нова „Акциуна Ромъняска“. Два лагеря сега сж на ножъ. И двата издаватъ свои органи подъ едно и сжщо име.

Чорапътъ се е разнишилъ много по-скоро, отколкото ние предполагаме. Водачътъ на „Акц. Ромъняска“ въ Силистра Хинцеску самъ признава, че неговата „Акциуна“ родила отроче сж сжщо име и задачи и проявявала животъ съ издаването на вѣтъ, пакъ подъ заглавие „Акц. Ромъняска“.

Акушери на това новородено отроче сж г-нѣ Папа Хаджи, директоръ на мѣстниятъ държ. лицей, и г. Зуга — преподавателъ при сжщата.

И сега вмѣсто една „Actiunea Romaniasca“ имаме две акциуни съ два органа. Пожелаваме късъ животъ и

на дветѣ, защото и едната и другата, винаги сме го казвали, нѣматъ резонъ да живѣятъ, защото сжществуването имъ почива върху фалшиви основи, върху насилие и тирания.

Веднѣжъ пресушени изворитѣ на тяхната материална и морална подкрепа и вдѣхновение — неумолимата смъртъ фатално ще настѣпи и за дветѣ „Акциуни“. Изкуственото поддържане на живота имъ не може да бжде за дълго.

Самитѣ отцепници отъ „Акциуна Ромъняска“ така обясняватъ своето поведение: Двама отъ членоветѣ на управителния комитетъ на старата „Акциуна“ се отдѣлили, защото имъ омръзнало да стоятъ само като редници подъ избледѣлото знаме на „Акциуна Ромъняска“.

Така е. Организация, която се крепи върху насилието и терора, не може да има дългъ животъ — междуособицитѣ сж, които ще я разядатъ.

Ако съединението прави силата, разединението докарва слабостта. Пожелаваме и на дветѣ „Акциуни“ най-скорошна смъртъ!

Караджата и младежта

Ако добруджанската емиграция има за свой патронъ Караджата, добруджанската младежъ съ основаване още повече може да го счита за свой вдъхновителъ и да се гордее съ него. Защото Караджата погина въ служба на своята родина въ цвѣта на своята възраст — едва 26 годишенъ.

Юноша още, въ неговото сърдце пламва искрата на любовта къмъ отечество и брата—робъ. Въ тяхна служба той посвещава живота си. Днесъ Караджата съ право се счита, че е символъ на борбата на добруджанци за свобода и правда. Олицетворение на любещъ отечеството си младежъ, готовъ на най-връховни жертви за неговата свобода, на безстрашие и неизчерпаема енергия, на смелостъ и неустрашимостъ, на страстно желане за борба въ името за свободата и независимостта — это портрета на младия Караджа.

Погледнете неговото знаме: ржководителъ началъ на неговия безспиренъ стремежъ сж извезани на него: „Свобода и независимостъ“. Проследете неговата речъ, държана предъ четата му, когато сж слезли на днешния бръгъ на Дунавъ. Всъщи редъ идва дебело да подчертае неговата мисль, неговото желание: „Да изпълнимъ дълга надъ дълговетъ, да презремъ смъртта и да знаемъ да умремъ съ сабля въ ржка за отечеството.“ Всички сж равни предъ гилъмата целъ, а истински голъмци сж онъзи, които на бойното поле сж оржжие въ ржка докажатъ, че сж голъми юнаци“.

Този ентузиазиранъ младежъ се вдъхновява отъ най-възвишени чувства: взаимно доверие, съгласие и единодушие, безпощадна борба съ завистта — изворътъ на всички злини и убийца на всички добри предприятия. „Защото цялъ святъ може да загине, когато се блъсне въ скалата на несъгласието.“

„Защото, се провикналъ Караджата, отъ несъгласието се ржждатъ интригите, разединението и най-последно — сигурното загинване.“

Знаменати сж тия думи на Караджата. Тъ трѣбва дълбоко да се запечататъ въ сърдцето на младия Добруджа за днесъ, за утре, за винаги.

Животътъ и дейността на нашия възждъ и предтеча трѣбва да станатъ обектъ за подражание отъ всички млади добруджанци. Ние трѣбва да следваме неговите велики завета. Борческиятъ му духъ трѣбва да ни вдъхновява. Върата и идеализмътъ му трѣбва да ни обнадяждатъ и калятъ. Смелостта и безстрашието му трѣбва да ни окрилятъ. Любовта му къмъ свободата и правдата трѣбва да ни стопля. Паметта му трѣбва да ни стане вештина.

Караджата умрѣ геройски, но той живѣе въ душитъ на добруджанската младежъ.

И ще живѣе завинаги.

Ник. Панчевъ

Революционното дѣло

на Караджата

(Изъ една книга на съвременникъ).

Въ петъченъ день, 5 юлий (ст. ст.) 1868 г., когато се запалиха сащитѣ на единъ островъ с рѣдъ стария Дунавъ, отъ къмъ българския бръгъ — Батинъ село, по-долу отъ Свищовъ и по-горе отъ Русе; отъ лѣвата му страна огрѣха фантастични огньове, а отъ дѣсната не можеше да се види нищо поради една гъста гора, покрита съ трѣстика, която едвали не образуваше непроницаема стена. Ако се приближеше човѣкъ до тѣзи огньове, би могълъ да разпознае множество фенери, запалени на симетрично разстояние единъ отъ други, между които се мърнаха непрекъснато върволица хора, които кръстосаха между свѣтлината. Всичко това представляваше странна гледка.

Около тѣзи фенери бѣха сложени симетрично пушки и амуниции, вижда се, за два отряда войници; количеството пъкъ на мунициитѣ и провизиятъ за храна, вижда се, за 300—400 войници най-малко.

Всички мистериозни ношни сѣнки, очевидно, чакаха съ нетърпение нѣкого; тѣзи тѣмни фигури при свѣтлината на месечината съ внимание гледаха, като от време-навреме си обръщаха ушитѣ съ целъ да чуятъ гласа на онъзи, които чакаха и се прислушваха да чуятъ стѣпнитѣ имъ.

Това положение на работитѣ трая до 11/2-11 часа презъ нощта, когато изведнѣжъ видѣха, че идатъ двама души: следъ тѣхъ вървѣха други, които бѣха облѣчени като жандармерийски капитани, съ бѣли тѣсни панталони, съ леки цѣрвули вмѣсто ботуши, стегнати опнато на краката имъ, като у лограничнитѣ войници, тѣ вървѣха леко и въ ржцетѣ си държаша дълги сабли, съ една дума тѣ бѣха добре въоржжени и облѣчени, споредъ ранга който имаха.

Ето тѣхната характеристика.

Единиятъ отъ тѣхъ бѣше като на 28-30 години, съ кржгло лице, много веселъ и се смѣеше съ голѣмо чело, съ руси и засукани мустаци, съ голѣми и глсти вежди; срѣденъ ръстъ; дсбро тѣлосложение и набито тѣло; широкоплещестъ съ остъръ погледъ; съ голѣми и кестеняви очи; съ голѣми уста и устни, тѣй, че горната устна се пречупваше съ гънка при произнасяне на звънливъ и грѣмовитъ гласъ; това е нашиятъ герой Хаджи Димитъръ.

Другиятъ бѣше младъ на 22-24 години, съ мургаво възчерничко и сухичко лице; съ тънко тѣло и постоянно нервенъ; срѣденъ ръстъ, прякъ и лекъ вървешъ; живъ изразъ на очитѣ, които изразаеха и решителностъ; нервенъ, особенно при срѣдня; цѣлото му тѣлосложение е било подъ влиянието на двигателнитѣ нерви; силенъ въ ржцетѣ, макаръ че тѣ бѣха деликатни, ржката му бѣ страшна, когато въртѣше саблята — сякашъ бѣ най-юначниятъ кавалеристъ.

Прочее, подъ деликатната тѣлия и подъ тая юнашка възраст се криеше силата на единъ рѣдъкъ воинъ. Това бѣ Стефанъ Караджа, който юнашки падна при III-та битка съ турцитѣ при Вишовградъ, следъ като проби пъкъ на другаря си Хаджи Димитъръ презъ враговетѣ за Балкана. Най-последно Ст. Караджа, раненъ на петъ мѣста, съ пречупена сабля, падна въ пленъ въ Русе и какво стана съ него читателитѣ ще се научатъ после, като му дойде реда.

Съ пристигането имъ на острова, Хаджи Димитъръ и Стефанъ Караджа поздравиха възстаниитѣ съ „Добъръ вечеръ, юнаци“ — Веднага последва единодушень отговоръ: „Далъ ви Богъ добро“ и моментално взеха пушкитѣ на почестъ около 130 души отборъ юнаци, които преди нѣколко секунди бѣха натъ нощна стража около пушкитѣ и изведнѣжъ, като по чудо, се преобразиха въ истински войници почти всички, облѣчени въ еднаква форма и народенъ жандармерийски костюмъ, т. е. мундири отъ зеленъ платъ, бѣли и стегнати панталони, съ червени кантове; сиречь, съ тритѣ цвѣта на българското народно знаме: „бѣлъ, зеленъ и червенъ“, което се развяваше вече върху

палатката на българскитѣ възстаници, по срѣдата левъ съ златна гривна и съ надписъ: „Свобода или смъртъ“. Подъ тази палатка Хаджи Димитъръ и Стефанъ Караджа, като си кръстосаха сабитѣ, положиха тържествена клетва предъ св. евангелие, че всички ще умратъ за светлата науза: за независимостта на общото отечество, което бѣ представено въ една голѣма карта.

Считане за нужно да изложимъ предъ читателитѣ речитѣ на главатаритѣ, що ги изказаха преди полагането на клетвата, сжщо и начина на извършването.

Хаджи Димитъръ и Стефанъ Караджа, като върховни началници, смѣтаха, че сж длъжни да се разбератъ и да иматъ взаимно доверие, доколкото разчитаха на върността, самопожертвуването и патриотизма на тѣхнитѣ другари по оржжие; а особенно Стефанъ Караджа, който не бѣше добре запознатъ съ новитѣ си другари.

Най-напредъ говори Хаджи Димитъръ, после — Стефанъ Караджа¹⁾.

Клетвата

Въ името на Св. Троица: Воиме Отца и Сина и Св. Духа.

I. Азъ, подписаниятъ законороденъ синъ на окаяна България, заклеваю се въ името на Всевишного Бога, че дсбро-волно и отъ никого не принуждаванъ, се присѣддинихъ и записахъ въ числото на българскитѣ възстаници, за да се боря до смъртъ за независимостта на моето Отечество България, противъ неговитѣ врагове, които и да сж тѣ, отдето и да дойватъ.

II. Като душмани на моето Отечество, разбираю и считамъ: турското правителство и всички нему подобни; тѣй сжщо — всички предатели на Отечеството ми безъ разлика.

III. Че се боря съ пушка въ ржла противъ душманитѣ на моето Отечество, докато падна убитъ или раненъ, но здравъ никога нѣма да се предамъ.

IV. Ще бжда вървенъ и покоренъ на заповѣдитѣ на моитѣ началници. Ще изпълня своето и точно дисциплинарния правилникъ, по който се управлява четата на нашия воевода.

V. Нѣма да издамъ тайната на никого: нито на приятеля и на неприятеля си, нито на роднинитѣ, братята си, даже и на родителитѣ си.

VI. Въ време на бой или миръ ще пазя честта на семейството (семейната честь), имота и живота на частнитѣ хора, безразлично отъ която народностъ или религия (вѣра) да сж; че ще обedia на началничитѣ — кои сж се провинили въ нѣщо, за да получатъ заслуженото наказание.

VII. Нѣма да избѣгамъ (дезертирамъ) отъ редицата на другаритѣ си, даже и при най-голѣмитѣ опасности и изпитания; напротивъ — ще се боря до смъртъ; въ противенъ случай самъ ще поискамъ да ме убиятъ съ пушка или да ме нанаятъ споредъ военния сждъ.

VIII. Въ случай (не дай, Боже) че попадна въ пленъ, колкото и да бжда измъчванъ, трѣбва да изтрая всичко съ упорство, безъ ни най-малко да открия тайната на плана на народното възстание и всичко, що знамъ въ свръзка въ това, (народното възстание).

IX. Щомъ стѣпя на Родната си земя длъженъ съмъ да проповѣдваю и при влѣка въ четата и други наши брата, за да се борятъ противъ душманитѣ на Отечеството.

X. Отъ всичко най-много милѣя за доброто и щастието на Отечеството, за свободата на което се заклеваю, че ще се боря до смъртъ подъ нашето народно знаме за сломяването на отоманския яремъ, подъ който пѣшнатъ моитѣ окаяни съотечественици.

И тѣй, нека ни помогне Господъ, и Св. Богородица; заради това полагаю тази клетва предъ Бога и предъ хората, че ще изпълня точно гореказанитѣ заповѣди; въ случай че не бжда последователенъ, нека бжда прокълнатъ като Каинъ и Юда Искариотски!!!

И тѣй, нека ми помогне Господъ и Пресвета Богородица — Аминъ“.

Следъ прочитане клетвата и правилника за дисциплината, главатаритѣ на

¹⁾ Речта на Караджата предадохме въ единъ отъ миналитѣ броеве. Б. Р.

Злободневка

Приятелитѣ ми...

(Не е интрига)

Мислихъ, мислихъ и не можахъ да намисля нѣщо страшно, силно, могъщо, бунтарско и най-последно спомнихъ си нѣщо изъ миналото, спомнихъ си за приятели и другари, малки и голѣми дейци, и решихъ да сподѣля мисли съ тѣхъ чрезъ вестника.

Приятели, тѣ не сж много сега, но бѣха много тогава. Просто бивахъ отрупванъ отъ посещения, записки; и вниманието, което отдѣляха за менъ, вървеше много ме ласкаеше и ме караше да се мисля толкова голѣмъ, че само съ покрѣдването на малкия си прѣстъ ще оправя сабля. Мили приятели, тѣ на забравяха дружеството: — всъщи день идваха, па и по два пѣти на день. Интересуваха се за сждбата на Добруджа и грѣмко манифестираха своята готовност за борба, даже и „кръвъ“ да пролѣятъ за Добруджа. И действително, презъ 1914 г. ние проявихме първия жестъ: когато ни повениха да „се запишемъ въ наборнитѣ списъци и да ни [отправятъ] по-късно за частитѣ, ние заявихме нашата готовност да ни мобилизиратъ, но да се биемъ съ ромънитѣ — тогава нѣмаше още изгледи за война съ Ромъния!

Когато се обяви общоевропейската война, отъ фронта бѣха извикани нѣколко добруджански деятели, които отпосле бѣха пратени да раздаватъ помощи на освободенитѣ. Тѣ се манифестираха като необходими за движението. Запазиха се, свърши се войната, а заедно съ нея — и тѣхната необходимостъ.

Мили приятели имахъ и когато раздавахме мѣста и кредити. Една весела случка искамъ да сподѣля съ тѣхъ.

Тѣмная нощъ — навънъ рѣчи, въ канцеларията стоятъ при менъ четирима дейци, записали се както и много други, въ „наборнитѣ“ ни списъци, за раздаване мѣста и кредити. Предъ насъ стои картата (т. е. не картата на Добруджа, а планътъ на мѣстата, които ще се раздаватъ) и заедно съ четиримата „борци“ преглеждаме плана, като Наполеонъ предъ Ватерло. Четиримата си сложиха очила, гледатъ, обръщатъ, чертаятъ, взиматъ си бележки, разбира се, всичко се върши по жгловитѣ и на шесета мѣста въ плана.

Кѣсно си отиватъ. Единиятъ отъ тѣхъ, който рѣдко туря ржкия въ уста, ме помоли да отидемъ въ нѣкоя кръчмица да му метнемъ по една. Отдохме, пихме щопихме. Плати си човѣкътъ и ми посевна на ухото: „Азъ искамъ това и това мѣсто, ти се познавашъ съ инженеръ“ и ми бутна бележка съ № на мѣстото. Раздѣляме се — мракъ и дъждъ. До дървения мостъ ме пресрѣща човѣкъ, достатъчно чекалъ на дъжда. Той е вториятъ отъ четиримата и мажно започва своитѣ слова: „Тебъ тѣ уважавамъ, сине, остави другитѣ, азъ искамъ това мѣсто, не го давай на другия той така и така каза за тебъ“. Минавамъ моста. насреща ми третиятъ отъ четиримата. Сжщата история. Отдохъ си дома и тамъ сварихъ четвъртия отъ четиримата. Той бѣше най-предадливиятъ, защото се бѣше запасилъ съ шине ржкия. И четиримата искаха моето „искрено“ приятелство, щедро дарѣха своето, а дѣрѣха жгловото мѣсто... Днесъ тия мили приятели ги нѣма, тѣ сж голѣми хора, макаръ че тогава да се смаявахъ, а мене дигаха нависоко.

Брутъ

възстанието, първи Хаджи Димитъръ, следъ него Стефанъ Караджа, следъ като по вториха двамата заедно десетѣтъ заповѣди на клетвата, държейки кръстосани сабитѣ си предъ народния павилонъ, захлеха се предъ Св. Евангелие, че ще върватъ точно по него и ще дадатъ добъръ примѣръ за самопожертвуване и дисциплина, и по този начинъ да имъ помогне Господъ!

Следъ всичко това, за потвърждение, подписаха се собственоржчно.

Следъ тѣхъ дойдоха всичнитѣ възстаници и всъщи по редъ, повтаряйки сжщо десетѣтъ заповѣди отъ клетвата, поклониха се и цѣлуна Евангелието.

Така се свърши клетвата на възстаницитѣ, извършвайки се съ най-голѣма религиозностъ.

Подлистникътъ на г. П. Господиновъ върху агитационния месецъ-изоставяме за следния брой по тѣхнически причини.

По оземляването на добруджанскитѣ бѣжанци отъ София

По поводъ последното нареждане на Главната дирекция за бѣжанцитѣ, Софийското д-во „Добруджа“ предупреждава всички добруджански бѣжанци въ София: 1) желаещитѣ да бждатъ оземлени като земледѣлци и 2) тия, които сж направили постѣпки предъ Главната дирекция за бѣжанцитѣ за оземляване, да се явятъ най-късно до 20 августъ т. г. следъ обѣдъ въ дружествената канцелария на ул. „Сердика“ № 3, за да бждатъ вписани въ списъка за оземляване. Следъ тази дата всички искания ще останатъ безъ последствие.